

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Природничо-географічний факультет

Кафедра географії та геоекології

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ
СИЛАБУС**

2020 – 2021 навчальний рік

Силабус це персоніфікована програма викладача для навчання студентів з кожного предмета, що оновлюється на початок кожного навчального року.

Силабус розроблено відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та згідно навчального і робочого навчального планів спеціальності 14.07 Середня освіта (Географія), з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри географії та геоекології

Протокол від «__» _____ 2020 року № 1

Завідувач кафедри географії та геоекології _____ (к.г.н., доц.. Семенюк Л. Л.)
(підпис) (ініціали та прізвище)

Розробник: кандидат географічних наук, старший викладач кафедри географії та геоекології
Маслова Наталія Миколаївна

1. Ел. адреса: maslnatnic@ukr.net

Інша контактна інформація: тел.:0676451127

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Назва дисципліни:	Методика навчання географії
Спеціальність:	014 Середня освіта (Історія)
Освітньо-професійна програма:	Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота
Рівень вищої освіти:	Перший (бакалаврський)
Форма навчання:	денна, заочна
Курс:	4-й
Семестр:	7-й
Тип дисципліни	Нормативна
Кількість кредитів –	3,5 – денна форма, 2,5 – заочна форма
Блоків (модулів) –	1
Змістових модулів	2
Загальна кількість годин –	105– денна форма, 75 – заочна форма
Тижневих годин для денної форми навчання:	2
Лекції	12 год. – денна форма, 4 год. – заочна форма .
Практичні, семінарські	22 год. – денна форма, 4 год. – заочна форма
Лабораторні	-
Самостійна робота	51 год– денна форма, 61 год. – заочна форма
Індивідуальне науково-дослідне завдання (есе, аналітичний звіт, тези тощо)	не передбачено
Вид підсумкового контролю:	екзамен
Сторінка дисципліни на сайті університету	
Зв'язок з іншими дисциплінами.	Педагогіка, психологія, географічні дисципліни (географія материків та океанів, фізична географія України, регіональна економічна та соціальна географія, географія світового господарства, географія населення, картографія, геологія, геоморфологія, гідрологія тощо).

3-4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: продовжити ознайомлення студентів географічних спеціальностей з теоретичними та методологічними основами сучасної методики викладання географії; розвивати творче методичне мислення, уміння раціональної організації власної педагогічної праці та первинні методичні уміння, які формують основу фахової та педагогічної майстерності та забезпечують творчий підхід до виконання функцій вчителя географії.

Завдання:

- **навчальні:** забезпечити засвоєння студентами теоретичних засад сучасної методики викладання географії, особливостей застосування традиційних технологій навчання на уроках географії та методичних особливостей викладання різних шкільних курсів географії;
- **методичні:** формувати вміння організовувати процес навчання географії у відповідності до основних дидактичних принципів та вікових особливостей учнів із застосуванням різних технологій навчання, вміння застосовувати дидактичні принципи, методи і засоби в процесі навчання географії; формувати вміння аналізувати шкільні програми та підручники з географії;
- **дослідницькі:** формувати вміння працювати з науково-методичною літературою, самостійно проводити наукові дослідження в галузі методики навчання географії, здійснювати діагностування ефективності процесу навчання географії;
- **конструктивні:** формувати вміння планувати та конструювати процес навчання географії;
- **організаторські:** забезпечити оволодіння студентами навичками організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці та коригування в процесі проведення уроку;
- **практичні:** виробити у студентів вміння користуватися методичним апаратом навчання географії, підготувати студентів до виконання обов'язків вчителя географії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **студент повинен:**

- **знати:** теоретичні засади сучасної методики викладання географії; суть, концептуальні основи та особливості застосування сучасних технологій навчання географії; вимоги державного стандарту базової і повної середньої освіти; зміст, структуру та методичні особливості викладання різних шкільних курсів географії; особливості вивчення географії в умовах профільної старшої школи; суть, завдання, форми і методи самоосвіти вчителя географії.
- **вміти:** адаптувати теоретичні та практичні позиції сучасної дидактики у відповідності до особливостей процесу навчання географії; застосовувати технології навчання на уроках географії; планувати процес навчання географії та навчально-пізнавальну діяльність учнів на уроках; організовувати процес навчання географії у відповідності до вікових та індивідуальних особливостей учнів різних класів та змісту шкільних курсів географії; здійснювати методичну розробку поурочних планів різних типів уроків; виконувати функції вчителя географії в сучасній школі.

сформовані/закріплені компетентності:

1. **Інтегральна:** здатність розв'язувати професійні проблеми та спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти та організації краєзнавчо-туристичної роботи, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук та географічної науки, застосовувати інноваційні технології в роботі, критично та творчо мислити.

2. Загальні:

Системні компетентності:

ЗК2 – здатність до критичного осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей, зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань і пояснень, що їх обґрунтовують, до осіб, які навчаються.

ЗК4 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.

ЗК5 – здатність застосовувати набуті знання на практиці, критично сприймати інформацію, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися та діяти в новій ситуації.

Інструментальні компетентності:

ЗК7 – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій в процесі навчання або дослідження, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Міжособистісні компетентності:

ЗК11 – навички міжособистісної взаємодії, вміння працювати автономно та в команді.

ЗК12 – здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів), дотримуватися гендерної рівності, позитивно ставитися до представників інших культур, застосовувати соціальні навички (soft skills).

3. Спеціальні (фахові):

ФК4 – володіння методикою географічних та педагогічних досліджень, здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень, застосовувати їх у професійній діяльності.

ФК5 – здатність до виконання функціональних обов'язків вчителя географії та класного керівника, педагогічного мислення, осмислення та аналізу педагогічної дійсності, застосування творчого підходу, моделювання та розв'язування педагогічних ситуацій, планування навчально-виховної роботи з дітьми, педагогами та батьками, застосування індивідуального підходу, розвитку творчих здібностей, активізації пізнавальної діяльності, дотримання педагогічного такту.

ФК7 – здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство» в основній (базовій) середній школі.

ФК8 – здатність планувати та конструювати процес навчання географії в школі відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, із врахуванням гігієнічних вимог, основних дидактичних принципів, вікових та індивідуальних особливостей учнів із застосуванням сучасних методик і освітніх технологій, в тому числі і інформаційних.

ФК14 – здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності.

Програмні результати навчання:

Студент:

ПРН4 – *знає* психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів, сучасні теоретичні та прикладні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі;

Уміння

ПРН13 – *виконує* польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, *інтерпретує* отримані результати досліджень, *застосовує* їх у професійній діяльності;

ПРН14 – *застосовує* набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, сучасні методики і освітні технології, в тому числі і інформаційні, для формування в учнів загальних і предметних компетентностей, здійснення міжпредметних зв'язків та формування основ цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство» основної (базової) середньої школи;

ПРН15 – *виконує* функціональні обов'язки вчителя географії та класного керівника, педагогічно мислить, *аналізує* педагогічну дійсність, застосовує творчий підхід до педагогічної діяльності, моделює та розв'язує педагогічні ситуації, *планує* навчально-виховну роботу з дітьми, педагогами та батьками, *застосовує* індивідуальний підхід, *дотримується* педагогічного такту.

ПРН18 – *планує* та *конструює* процес навчання географії в школі відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, із врахуванням гігієнічних вимог, основних дидактичних принципів, вікових та індивідуальних особливостей учнів із застосуванням сучасних методик і освітніх технологій, в тому числі і інформаційних; *реалізує* краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності.

Комунікація

Студент:

ПРН19 – *організовує* співпрацю учнів і вихованців та ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях), визначає оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності;

ПРН20 – *розуміє* значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу, співробітництва та гендерної рівності.

5. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

Тиж. / дата / год.	Тема, план	Форма діяльності (заняття) /	Література Ресурси в Інтернеті	Самостійна робота, завдання, год.	Вага оцінки
<p>Тиж. 1-3. (01-18.09.2020) 6 акад. год.</p>	<p>Розділ 3. Форми організації навчання географії. Технології навчання географії. Тема 6. Форми організації навчання географії. Лекція 1. Форми організації навчання географії (2 год.).</p> <p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Нетрадиційні, нестандартні уроки та їх місце в системі навчання. Факультативні заняття. Додаткові заняття і консультації з географії. Екскурсія як одна з основних форм організації навчання географії. Позакласна робота з географії як складова частина навчально-виховного процесу. <p>Практичне заняття 1. Нетрадиційні (нестандартні) форми проведення уроків географії</p> <p>Практичне заняття 2. Позакласна робота з географії</p>	<p>Лекції - 2 год. Практичні заняття - 4 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с 2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с. 3. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с. 4. Кобернік С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Кобернік., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с. 5. Корнєєв В.П. Форми організації навчання в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: „Абетка”, 2004.-224 с. 6. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с. 7. Нестандартні уроки з фізичної географії / авт.-уклад. К.С. Шуліка .- Х. : Основа , 2012 .- 112с. .-(Б-ка журналу "Географія"; вип.9(105)), 2005. – 200 с. 8. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс 	<p>10 год. Розробка конспектів уроків географії</p>	<p>10 балів</p>

<p>Тиж. 4-9. (21.09.- 30.10.2020) 12 акад. год.</p>	<p>Розділ 3. Форми організації навчання географії. Технології навчання географії. Тема 7. Технології навчання географії: суть та класифікації. Традиційні технології навчання географії. Проектна технологія навчання географії. Лекція 2. Технології навчання географії: суть та класифікації. Традиційні технології навчання географії. (2 год.) <i>План:</i> 1. Поняття «освітні технології», «педагогічні технології», „технології навчання”. 2. Історія виникнення технологій навчання. 3. Структура технології навчання. Критерії технологічності навчання. 4. Класифікації технологій навчання географії. 5. Технологія пояснювально-ілюстративного навчання. 6. Технологія диференційованого навчання. 7. Технологія групової діяльності учнів. 8. Технологія проблемного навчання географії: 8.1. Суть та функції проблемного навчання 8.2. Основні поняття проблемного навчання 8.3. Рівні проблемного навчання</p> <p>Лекція 3. Проектна технологія навчання географії. (2 год.) <i>План:</i> 1. Історія виникнення і впровадження проектної технології навчання. 2. Суть, мета та завдання проектної технології навчання. 3. Метод проектів як складова проектної</p>	<p>Лекції - 4 год. Практичні заняття - 8 год.</p>	<p>/ Спосіб доступу: http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с 2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с. 3. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с. 4. Маслова Н. М. Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова. – Кропивницький, 2019. – 101 с. 5. Уроки географії. Від класики – до сучасних технологій / За ред. Корнеєва В. П. – Х.: Вид. група „Основа”, 2006. – С. 108-167. 	<p>20 год. Розробка конспектів уроків географії із застосуванням традиційних технологій навчання (технологія пояснювально-ілюстративного, диференційованого, групового та проблемного навчання) (14 год.). Метод проектів на уроках географії (2 год.). Розробка навчального проекту. (4 год.)</p>	<p>20 балів</p>
--	---	--	---	--	------------------------

	<p>технології.</p> <p>4. Поняття «навчальний проект». Типи проектів.</p> <p>5. Робота над проектом.</p> <p>6. Портфоліо та план проекту.</p> <p>7. Представлення результатів роботи над проектом.</p> <p>Практичне заняття 3. Технології пояснювально-ілюстративного та диференційованого навчання на уроках географії.</p> <p>Практичне заняття 4. Технологія групової навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії.</p> <p>Практичне заняття 5. Технологія проблемного навчання на уроках географії.</p> <p>Практичне заняття 6. Проектна технологія навчання географії</p>				
<p>Тиж. 10-11. (02.11.-13.11.2020) 4 акад. год.</p>	<p>Розділ 4. Методичні особливості викладання окремих шкільних курсів географії. Самоосвіта вчителя географії.</p> <p>Тема 8. Методика викладання курсу «Загальна географія» (6-й кл.).</p> <p>Лекція 4. Методика викладання курсу «Загальна географія» (6-й кл.). (2 год)</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета і завдання курсу „Загальна географія”. 2. Структура і зміст курсу. 3. Форми і методи навчання загальної географії. 4. Методика формування компонентів географічних знань: <ul style="list-style-type: none"> • географічних понять, уявлень, фактів; • причинно-наслідкових зв'язків; • географічних закономірностей. 5. Прийоми навчальної діяльності учнів: <ul style="list-style-type: none"> • читання топографічних карт і планів; 	<p>Лекції - 2 год</p> <p>Практичні заняття - 2 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с 2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с. 3. Коберник С. Методика навчання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.7-11. 4. Коберник С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Коберник., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скурагович.; за ред. С.Г. Коберніка. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с. 5. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс 	<p><i>4 год.</i></p> <p>Аналіз програми та підручників з курсу «Загальна географія» (2 год.)</p> <p>Зміст та методика проведення програмних практичних робіт курсу „Загальна географія” (2 год.)</p>	<p>5 балів</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • читання фізичних карт; • навчання прийому порівняння. <p>6. Практичні роботи в курсі загальної географії. 7. Контроль знань і вмінь учнів з курсу загальної географії. Види і форми контролю. (на самостійне опрацювання) Практичне заняття 7. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсу «Загальна географія» (6-й клас).</p>		<p>/ Спосіб доступу: http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf</p> <p>6. Стадник О.Г. Загальна географія. 6 клас. Методичний посібник для вчителя. – Х.: Вид. група „Основа”, 2006. – 208 с.</p>		
<p>Тиж. 12-13. (16.11.-27.11.2020) 4 акад. год</p>	<p>Розділ 4. Методичні особливості викладання окремих шкільних курсів географії. Самоосвіта вчителя географії. Тема 9. Методика викладання курсу «Географія материків і океанів» (7-й кл.). Лекція 5. Методика викладання курсу «Географія материків і океанів» (7-й кл.) (2 год.)\</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета і завдання курсу „Географія материків та океанів” 2. Структура і зміст курсу „Географія материків та океанів”. 3. Психологічні основи навчання географії учнів 7 класу 4. Загальні методичні особливості викладання курсу. 5. Контроль і оцінювання. 6. Система практичних робіт курсу. <p>Практичне заняття 8. Структура, зміст курсу, методичні особливості викладання курсу «Географія материків і океанів» (7-й клас).</p>	<p>Лекції - 2 год. Практичні заняття - 2 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с 2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с. 3. Коберник С. Методика навчання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.7-11. 4. Методика навчання географії материків і океанів : [навчально-методичний посібник для вчителів географії та студентів педагогічних вищих навчальних закладів]. / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко, О.Ф. Надтока, Л.П. Вішнікіна, А.А. Шуканова, В.М. Самойленко. – К. : ДНВП «Картографія», 2011. 5. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс / Спосіб доступу: http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf 6. Стадник О.Г. Географія материків і океанів. 7 клас. Методичний посібник для вчителя. 	<p>4 год.</p> <p>Аналіз програми та підручників з курсу „Географія материків і океанів” (2 год.)</p> <p>Зміст та методика проведення програмних практичних робіт в курсі „Географія материків і океанів” (2 год.)</p>	<p>5 балів</p>

			– Х.: Вид. група „Основа”: „Триада+”, 2007. – 96 с.		
Тиж. 14-16 (30.11.- 18.12.2020) 6 акад. год	<p>Розділ 4. Методичні особливості викладання окремих шкільних курсів географії. Самоосвіта вчителя географії.</p> <p>Тема 10. Методика викладання курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас).</p> <p>Тема 11. Методика вивчення курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас).</p> <p>Лекція 6. Методика викладання курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас) та курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас). (2 год.)</p> <p>План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета та навчально-виховні завдання курсу «Україна в світі: природа, населення» (8-й клас). Світоглядні ідеї фізико-географічної частини курсу. Структура і зміст курсу. 2. Методика вивчення ЕГП України. 3. Система фізико-географічних понять курсу. Формування знань і вмінь при вивченні загальної характеристики природи України. 4. Методика формування знань і вмінь при вивченні природних комплексів України. 5. Система суспільно-географічних понять курсу. Формування знань і вмінь при вивченні населення України і світу. 6. Зміст програмних практичних робіт курсу «Україна в світі: природа, населення» (8-й клас). 7. Мета та навчально-виховні завдання курсу курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас). Структура курсу і зміст розділів. 8. Система основних понять економіко- 	Лекції - 2 год. Практичні заняття - 4 год	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с 2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с. 3. Коберник С. Методика навчання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.7-11. 4. Коберник С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Коберник., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович.; за ред. С.Г. Коберніка. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с. 5. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс / Спосіб доступу: http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf 	<p><i>10 год.</i></p> <p>Аналіз програми та підручників з курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас) (3 год.)</p> <p>Зміст та методика проведення програмних практичних робіт з курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас) (2 год.)</p> <p>Аналіз програми та підручників з курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас) (3 год.).</p> <p>Зміст та методика проведення програмних практичних робіт з курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас) (2 год.).</p>	8 балів

	<p>географічного змісту. Методи і прийоми формування основних понять.</p> <p>9. Методика формування знань і вмінь при вивченні розділів курсу.</p> <p>10. Система практичних робіт курсу.</p> <p>Практичне заняття 9. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас).</p> <p>Практичне заняття 10. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас).</p>				
<p>Тиж. 17. (21.12.- 25.12.2020) 2 акад. год.</p>	<p>Розділ 4. Методичні особливості викладання окремих шкільних курсів географії. Самоосвіта вчителя географії.</p> <p>Тема 12-13. Особливості вивчення географії в профільній старшій школі</p> <p>Професійне самовдосконалення учителя географії.</p> <p>Практичне заняття 8. Профільне навчання в старшій школі. Особливості вивчення географії на профільному рівні. Професійне самовдосконалення учителя географії.</p>	<p>Практичні заняття 2 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с 2. Даринський А.В., Луканенкова В.К. Самообразование учителя географии: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1983. – 159 с. 3. Павлютенков Є. М., Крижко В.В. Організація методичної роботи. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – 80 с. 4. Методична робота в школі / Упоряд. М. Голубенко. – К.: Шк. світ, 2007. – 128 с. 5. Лернер П. Проблеми становлення профільного навчання // Завуч, 2005, № 2 С. 7-12. 6. Покиданов Г. Деякі міркування щодо профільного навчання // Завуч, 2005, № 4, С. 12-14. 7. Мещерякова Х. Організація допрофільного і профільного навчання в школі // Завуч, 2005, № 4, С. 14-15. 	<p><i>13 год.</i></p> <p>Ознайомлення з Концепцією профільної освіти в Україні (3 год.).</p> <p>Програмне забезпечення профільних географічних курсів. Аналіз навчальних програм з географії для профільних класів (10-11 класи). (4 год.).</p> <p>Атестація вчителів: суть, завдання, порядок. Положення про атестацію вчителів (6 год.)</p>	<p>2 бали</p>

6. Методичні розробки практичних занять

Практичне заняття № 1. Нетрадиційні (нестандартні) форми проведення уроків географії

Мета: закріпити знання про форми організації навчання географії в школі, поглибити знання про нетрадиційні форми проведення уроків; формувати вміння планувати нестандартні форми уроків уроку; продовжувати формувати вміння розробляти плани-конспекти уроків географії; виховувати повагу до професії вчителя.

Обладнання: навчальні програми, підручники з географії (6-10 класи).

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

1. Нетрадиційні, нестандартні уроки та їх місце в системі навчання.
2. Факультативні заняття. Додаткові заняття і консультації з географії.
3. Експерсія як одна з основних форм організації навчання географії.

II Практичний блок

Завдання 1. Розробити розгорнутий план-конспект нетрадиційного уроку уроку до однієї з тем шкільного курсу географії за схемою:

Тема уроку:

Мета і завдання уроку (освітні, виховні, розвиваючі):

Тип уроку:

Засоби навчання:

Методи і прийоми навчання:

Опорні знання і вміння:

ХІД УРОКУ

№ п/п	Структурні елементи уроку	Тривалість, хв.	Навчальна і організаційна діяльність вчителя	Навчально-пізнавальна діяльність учнів	Примітки

Рекомендована література

1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с
2. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
3. Корнеєв В.П. Форми організації навчання в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: „Абетка”, 2004.-224 с.
4. Нестандартні уроки з фізичної географії / авт.-уклад. К.С. Шуліка .- Х. : Основа , 2012 .- 112с. .-(Б-ка журналу "Географія"; вип.9(105)), 2005. – 200 с.
5. Уроки географії. Від класики – до сучасних технологій / За ред. Корнеєва В. П. – Х.: Вид. група „Основа”,2006. – С. 108-167.2. Врублевська М. О. Секрети успішного уроку географії / М.О. Врублевська. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.

Практичне заняття № 2. Позакласна робота з географії

Мета: закріпити знання про форми організації навчання географії, зокрема про позакласну роботу з географії; формувати вміння планувати позакласні заходи; виховувати педагогічний такт.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

1. Позакласна робота: суть, види, напрямки.
2. Форми організації позакласної роботи з географії.
3. Методика проведення позакласних заходів з географії.

II Практичний блок

Завдання 1. Розробити план-конспект позакласного заходу з географії для учнів 6-7 класів.

Рекомендована література

1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с

2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
3. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.

Практичне заняття № 3. Технології пояснювально-ілюстративного та диференційованого навчання на уроках географії.

Мета: закріпити знання про технології навчання географії, особливості пояснювально-ілюстративного навчання, його позитивні риси та недоліки, суть та особливості організації диференційованого навчання географії; концептуальні основи технології групової діяльності, способи формування груп, методи групової роботи на уроці, позитивні риси та недоліки застосування групової роботи на уроках географії; уміння використовувати елементи технологій пояснювально-ілюстративного, диференційованого навчання, технології групової діяльності учнів я на уроках географії.

Обладнання: навчальні програми з географії для загальноосвітніх шкіл, атласи, підручники географії.

Хід заняття Теоретичний блок

1. Суть технологічного підходу у навчанні. Історія впровадження технологічного підходу в навчальний процес.
2. Як змінювалися підходи до трактування поняття «педагогічні технології» протягом ХХ ст. та початку ХХІ ст.? Сутність понять «освітні технології», «педагогічні технології», «технології навчання».
3. Структура технології навчання. Класифікації технологій навчання географії.
4. Традиційні та інноваційні технології навчання. Чи є педагогічні інновації принципово новими?
5. Сутність технології пояснювально-ілюстративного навчання. Його позитивні риси та недоліки.
6. Пояснити суть понять «диференціація навчання» та «диференційоване навчання». Які існують варіанти диференційованого навчання? Чим відрізняється зовнішня (профільна) та внутрішня (рівнева) диференціація? Які позитивні та негативні аспекти диференційованого навчання?
7. Сутність технології групового навчання. Види і способи формування груп. Суть різних методів групової навчально-пізнавальної діяльності. Переваги та недоліки групової роботи учнів на уроках географії.

Практичний блок

Завдання 1. Розробити конспект уроку з використанням технології пояснювально-ілюстративного навчання та диференційованого навчання (тема за вибором). Підібрати необхідний ілюстративний матеріал до уроку.

Завдання 2. Розробити диференційовані завдання для контрольної роботи учнів з окремої теми та критерії її оцінювання.

Рекомендована література

1. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.– 255 с.
2. Коберник С. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.11-13.
3. Врублевська М. О.Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.
4. Маслова Н. М. Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова. – Кропивницький, 2019. – 101 с.
5. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.– 255 с.
6. Корнєєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20–С.2–9.

Практичне заняття № 4. Технологія групової навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії

Мета: закріпити знання про технології навчання географії, особливості та концептуальні основи технології групової діяльності, способи формування груп, методи групової роботи на уроці, позитивні риси та недоліки застосування групової роботи на уроках географії; уміння використовувати технології групової діяльності учнів я на уроках географії.

Обладнання: навчальні програми з географії для загальноосвітніх шкіл, атласи, підручники

географії.

Хід заняття Теоретичний блок

1. Сутність технології групового навчання.
2. Види і способи формування груп.
3. Суть різних методів групової навчально-пізнавальної діяльності.
4. Переваги та недоліки групової роботи учнів на уроках географії.

Практичний блок

Завдання 1. Розробити конспект уроку з використанням елементів технології диференційованого та групового навчання.

В конспекті передбачити:

1. групову роботу учнів на декількох етапах уроку;
2. застосування різних способів формування груп;
3. застосування роботи в парах та малих групах;
4. застосування різних методів (не менше 3-х) групової роботи учнів;
5. методичку представлення результатів групової роботи учнями.

Рекомендована література

1. Врублевська М. О. Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – С. 52-110.
2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.
4. Загальна методика навчання географії : Підручник (з грифом МОНМС України, лист № 1/11-11996 від 20.07.2012) / О.М. Топузов, В.М. Самойленко., Л.П. Вішнікіна. – К.: ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
5. Коберник С. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.11-13.
6. Корнєєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20–С.2–9.
7. Маслова Н. М. Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова. – Кропивницький, 2019. – 101 с.
8. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
9. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.– 255 с.
10. Самойленко В.М. Дефініції дидактики географії : Понятійно-термінологічний словник (електронна версія) / В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2013. – CD (214 Мб), ISBN 978-966-521-349-9. – 334 с.
11. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс / Спосіб доступу: <http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf>
12. Цимбалюк Н. Методика проведення групової роботи на уроках географії // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 7 – С.10-11.

Практичне заняття № 5. Технологія проблемного навчання на уроках географії

Мета: закріпити знання про технології навчання географії, суть, рівні та методи проблемного навчання географії; уміння використовувати елементи проблемного навчання на уроках географії.

Обладнання: навчальні програми з географії для загальноосвітніх шкіл, атласи, підручники географії.

Хід заняття Теоретичний блок

Суть технології проблемного навчання. Функції проблемного навчання. Основні поняття проблемного навчання.

Що таке проблемна ситуація і які способи її створення на уроці Ви знаєте?

Що таке проблема? Як вона може виражатися? Наведіть приклади проблемних питань та завдань.

Рівні проблемного навчання.

Які основні етапи вирішення проблеми на уроці?

Які методи використовуються у проблемному навчання? Розкрийте їх суть.

Практичний блок

Завдання 1. Розробити фрагмент уроку з використанням методу проблемного викладу навчального матеріалу вчителем. Передбачити створення вчителем проблемної ситуації, постановку проблемного питання та вирішення проблеми.

Завдання 2. Розробити конспект уроку з використанням елементів технології проблемного навчання. В конспекті передбачити: застосування частково-пошукового методу при вирішенні навчальної проблеми; чітко виокремити етапи вирішення проблеми (створення проблемної ситуації, постановку проблеми та усвідомлення її учнями, висунення гіпотез щодо вирішення проблеми, перевірка гіпотез, висновки).

Рекомендована література

1. Бабешко О.О. Методика навчання географії : посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко. – Умань: АЛМІ, 2005. – 263 с.
2. Врублевська М. О. Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – С. 52-110.
3. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
4. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
5. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.
6. Загальна методика навчання географії : Підручник (з грифом МОНМС України, лист № 1/11-11996 від 20.07.2012) / О.М. Топузов, В.М. Самойленко., Л.П. Вішнікіна. – К.: ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
7. Коберник С. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.11-13.
8. Корнєєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20–С.2–9.
9. Маслова Н. М. Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова. – Кропивницький, 2019. – 101 с.
10. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
11. Самойленко В.М. Дефініції дидактики географії : Понятійно-термінологічний словник (електронна версія) / В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2013. – CD (214 Мб), ISBN 978-966-521-349-9. – 334 с.
12. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс / Спосіб доступу: <http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf>
13. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : монографія / Олег Михайлович Топузов. – К. : Фенікс, 2007. – 304 с.

Практичне заняття № 6. Проектна технологія навчання географії

Мета: закріпити знання про інноваційні технології навчання географії, про суть та дидактичні можливості проектної технології навчання; розвивати уміння організовувати проектну діяльність учнів.

Обладнання: навчальні програми з географії для загальноосвітніх шкіл, атласи, підручники географії, електронні атласи, підручники, карти.

Хід заняття

Теоретичний блок

7. Суть технології проектного навчання.
8. Які дидактичні можливості проектної технології навчання?
9. Види проектів.
10. Склад портфоліо навчального проекту.
11. Етапи роботи учнів над проектом.

Практичний блок

Завдання 1. Розробити навчальний проект з географії. Скласти план проекту та розробити портфоліо

проекту. Представити результати роботи учнів над проектом (презентація, публікація, web-сайт, конспект нестандартного уроку, на якому представляються результати роботи учнів над проектом тощо).

Рекомендована література

1. Врублевська М. О. Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – С. 52-110.
2. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
3. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.
5. Інноваційні технології в роботі вчителя географії .- Х. : Основа , 2011 .- 127с. .-(Б-ка журналу "Географія"; Вип.9(93)) .-
6. Маслова Н. М. Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова. – Кропивницький, 2019. – 101 с.
7. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
8. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс / Спосіб доступу: <http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf>
9. Филатова Н.Б. Компьютер на уроке географии //География в школе. – 2001.- № 2. – С. 51.
10. Шутый Р.О., Шута Н.В. Застосування інформаційно-комунікаційних та мультимедійних технологій на уроках географії // Географія. – 2007.- № 15-16 (91-92). – С.53-61.

Практичне заняття № 7. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсу «Загальна географія» (6-й клас).

МЕТА: Ознайомитися з програмою, підручником та змістом практичних робіт з курсу „Загальна географія”; закріпити знання про особливості методики викладання курсу „Загальна географія» (6-й клас); закріпити вміння аналізувати навчальну програму та підручник, організувати і проводити програмні практичні роботи на різних етапах уроку; застосовувати різні форми контролю знань і вмінь учнів на уроках географії в 6-му класі. продовжувати формувати вміння складати КТП та плани-конспекти уроків.

ОБЛАДНАННЯ: навчальні програми з географії, шкільні підручники з географії для 6 класу, атласи, робочі зошити з географії для учнів шостого класу.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

1. Яка мета та завдання вивчення курсу „Загальна географія”? В чому полягає специфіка вивчення курсу?
2. Охарактеризувати структуру і зміст шкільного курсу загальної географії.
3. Розкрити зміст програмних практичних робіт в курсі загальної географії.

II. Практичний блок

Завдання 1. Проаналізувати програму курсу «Загальна географія» для рівня стандарт за планом:

1. Об’єм, структура і зміст курсу.
2. Освітнє значення курсу, його науковий рівень. Основні компоненти географічних знань. Взаємозв’язок знань і вмінь.
3. Виховна спрямованість програми (формування світоглядних ідей, різні напрямки виховання).
4. Розвивальна спрямованість програми (увага до теоретичних питань, спрямування на розвиток творчого та критичного мислення, частка завдань на аналіз, порівняння, співставлення, узагальнення, встановлення причинно-наслідкових зв’язків, практична спрямованість курсу).
5. Міжпредметні та внутрішньопредметні зв’язки курсу.
6. Спрямованість програми на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Завдання 2. Проаналізувати підручник з географії для учнів 6-го класу за планом:

9. Структура підручника, основні розділи, взаємозв'язок між розділами, між підручником і програмою.
10. Текст підручника, його логічна структура. Співвідношення теоретичного і описового матеріалу в параграфах підручника; переважання індуктивного /дедуктивного/ шляху викладу. Повнота розкриття підручником понять програми.
11. Питання і завдання, їх призначення, переважаючі типи.
12. Ілюстративний матеріал, його кількість, призначення, зв'язок з текстом,
13. якість виконання.
14. Апарат орієнтування підручника, його методичне значення.
15. Завдання, додатки, їх значення, оцінка.
16. Словник термінів, його призначення.
17. Виховна і розвивальна спрямованість підручника, можливості активізації пізнавальної діяльності учнів засобами підручника
18. Доступність для учнів даного віку тексту і позатекстових компонентів підручника.
19. Висновок.

Завдання 3. Проаналізувати програму курсу загальної географії з метою визначення мети, завдань та спрямування практичних робіт курсу. Результати оформити у вигляді таблиці:

Тема і зміст практичної роботи	Мета і завдання практичної роботи	Уміння і навички, які формуються	Місце практичної роботи в структурі курсу	Основні завдання

Завдання 4. Розробити розгорнуте календарно-тематичне планування одного з розділів курсу загальної географії (за вказівкою викладача) за схемою:

№ п/п	Дата	Тема і зміст уроку	Практичні роботи	Знання і уміння, які формуються	Тип уроку	Методи і прийоми навчання	Засоби навчання	Домашнє завдання	Примітки

Завдання 5. Розробити розгорнутий план-конспект уроку до однієї з тем курсу «Загальна географія» (за вибором).

Рекомендована література

1. Стадник О.Г. Загальна географія. 6 клас. Методичний посібник для вчителя. – Х.: вид.група „Основа”, 2006. – 208с.
2. Кобернік С. Г. та ін. Методика викладання географії в школі: Навч.-метод. посіб. – К.: Стафед-2,2000. – С. 21-27.
3. Врублевська М. О.Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.
4. Уроки географії. Від класики – до сучасних технологій / За ред. Корнєєва В. П. – Х.: Вид. група „Основа”,2006. – С. 108-167.
5. Географія материків і океанів. 7 клас: Методичний посібник для вчителя / В.Ю. Пестушко, Г.Є. уварова.- Харків: Веста: Видавництво „Ранок”, 2004.- 224с.
6. Корнєєв В.П. Методика вивчення географії материків і океанів.- Кам'янець-Подільський: „Абетка-НОВА”,2004. –С.28-35,40-65,93-98.
7. Уварова Г. Формування географічних понять у курсі «Географія материків і океанів» / Географія і основи економіки в школі,2000 ,№4,с.27-31.
8. Коринская В.А., Душина У.В., Щенев В.А. Методическое пособие по географии материков и океанов. – М.: Просвещение, 1990. – 141с.
9. Бабешко О.О. Методика навчання географії : посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко. – Умань: АЛІМІ, 2005. – 263 с.
10. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
11. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.

Практичне заняття № 8. Структура, зміст курсу, методичні особливості викладання «Географія материків і океанів» (7-й клас).

Мета: Ознайомитися з програмою, підручником та змістом практичних робіт з курсу „Географія материків і океанів”; закріпити вміння аналізувати навчальну програму та підручник, організувати і проводити програмні практичні роботи.

Обладнання: навчальні програми з географії, шкільні підручники з географії для 7 класу, атласи, робочі зошити з географії для учнів шостого класу.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

1. Яка мета та завдання курсу „Географія материків і океанів”?
2. Проаналізувати за планом програму курсу. Який підхід застосовано у побудові програми? Порівняти з програмою курсу „Загальна географія”.
3. Розкрити зміст програмних практичних робіт курсу.
4. Які прийоми навчальної діяльності і уміння формуються при виконанні практичних робіт?

II. Практичний блок

Завдання 1. Проаналізувати програму курсу «Географія материків і океанів» для рівня стандарт за планом:

14. Об'єм, структура і зміст курсу.
15. Освітнє значення курсу, його науковий рівень. Основні компоненти географічних знань. Взаємозв'язок знань і вмінь.
16. Виховна спрямованість програми (формування світоглядних ідей, різні напрямки виховання).
17. Розвивальна спрямованість програми (увага до теоретичних питань, спрямування на розвиток творчого та критичного мислення, частка завдань на аналіз, порівняння, співставлення, узагальнення, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, практична спрямованість курсу).
18. Міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки курсу.
19. Спрямованість програми на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Завдання 2. Проаналізувати підручник з географії для учнів 7-го класу за планом:

6. Структура підручника, основні розділи, взаємозв'язок між розділами, між підручником і програмою.
7. Текст підручника, його логічна структура. Співвідношення теоретичного і описового матеріалу в параграфах підручника; переважання індуктивного /дедуктивного/ шляху викладу. Повнота розкриття підручником понять програми.
8. Питання і завдання, їх призначення, переважаючі типи.
9. Ілюстративний матеріал, його кількість, призначення, зв'язок з текстом,
10. якість виконання.
11. Апарат орієнтування підручника, його методичне значення.
12. Завдання, додатки, їх значення, оцінка.
13. Словник термінів, його призначення.
14. Виховна і розвивальна спрямованість підручника, можливості активізації пізнавальної діяльності учнів засобами підручника
15. Доступність для учнів даного віку тексту і позатекстових компонентів підручника.
16. Висновок.

Завдання 3. Проаналізувати програму курсу «Географія материків і океанів» з метою визначення мети, завдань та спрямування практичних робіт курсу. Результати оформити у вигляді таблиці:

Тема і зміст практичної роботи	Мета і завдання практичної роботи	Уміння і навички, які формуються	Місце практичної роботи в структурі курсу	Основні завдання

Завдання 4. Розробити план-конспект уроку до однієї з тем курсу.

Рекомендована література

1. Кобернік С. Г. та ін. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С. 21-27.
2. Даринський А.В. Методика преподавания географии. – М.: Просвещение, 1975. – С. 208-241
3. Понурова Г.А. Проблемный подход в обучении географии. – М.: Просвещение, 1991. С.41-77.
4. Баранский Н.Н. Методика преподавания экономической географии. – М.: Просвещение, 1989.
5. Герасимчук В.М., Замковий В.П. Методика викладання географії Української РСР: Посібник для вчителя. – К.: Рад. шк., 1989. – 102 с.
6. Бабешко О.О. Методика навчання географії : посібник [для вчителів і студентів-географів педунівер-ситетів] / О.О. Бабешко. – Умань: АЛМІ, 2005. – 263 с.
7. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
8. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.

9. Загальна методика навчання географії : Підручник (з грифом МОНМС України, лист № 1/11-11996 від 20.07.2012) / О.М. Топузов, В.М. Самойленко., Л.П. Вішнікіна. – К.: ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
10. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання) [Текст] / Т. Г. Назаренко. – Х.: ВГ «Основа», 2016. – 112 с.: іл., табл. – (Серія «Бібліотека журналу «Географія»; Вип.. 11 (155).

Практичне заняття № 9. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас)

Мета: Ознайомитися з програмою, підручником та змістом практичних робіт з курсу «Україна у світі: природа, населення»; закріпити знання про особливості методики викладання курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас); продовжувати формувати вміння складати КТП та плани-конспекти уроків.; закріпити вміння аналізувати навчальну програму та підручник, організовувати і проводити програмні практичні роботи. **Обладнання:** навчальні програми з географії, шкільні підручники з географії для 8 класу, атласи, робочі зошити з географії для учнів шостого класу.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

- Структура і зміст курсу «Україна у світі: природа, населення».
- Проаналізувати за планом програму курсу. Який підхід застосовано у побудові програми для 8 класу?
- Розкрити зміст програмних практичних робіт курсу. Які прийоми навчальної діяльності і вміння формуються при виконанні практичних робіт?
- Вікові особливості учнів 8 класу.
- Методи і прийоми навчання, які застосовуються в процесі вивчення курсу «Україна у світі: природа, населення».
- Форми організації навчальної діяльності учнів на уроках географії у 8 класі.

II. Практичний блок

Завдання 1. Проаналізувати програму курсу «Україна у світі: природа, населення» для рівня стандарт за планом:

1. Об'єм, структура і зміст курсу.
2. Освітнє значення курсу, його науковий рівень. Основні компоненти географічних знань. Взаємозв'язок знань і вмінь.
3. Виховна спрямованість програми (формування світоглядних ідей, різні напрямки виховання).
4. Розвивальна спрямованість програми (увага до теоретичних питань, спрямування на розвиток творчого та критичного мислення, частка завдань на аналіз, порівняння, співставлення, узагальнення, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, практична спрямованість курсу).
5. Міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки курсу.
6. Спрямованість програми на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Завдання 2. Проаналізувати підручник з географії для учнів 8-го класу за планом:

- Структура підручника, основні розділи, взаємозв'язок між розділами, між підручником і програмою.
- Текст підручника, його логічна структура. Співвідношення теоретичного і описового матеріалу в параграфах підручника; переважання індуктивного /дедуктивного/ шляху викладу. Повнота розкриття підручником понять програми.
- Питання і завдання, їх призначення, переважаючі типи.
- Ілюстративний матеріал, його кількість, призначення, зв'язок з текстом,
- якість виконання.
- Апарат орієнтування підручника, його методичне значення.
- Завдання, додатки, їх значення, оцінка.
- Словник термінів, його призначення.
- Виховна і розвивальна спрямованість підручника, можливості активізації пізнавальної діяльності учнів засобами підручника
- Доступність для учнів даного віку тексту і позатекстових компонентів підручника.
- Висновок.

Завдання 3. Проаналізувати програму курсу «Україна у світі: природа, населення» з метою

визначення мети, завдань та спрямування практичних робіт курсу. Результати оформити у вигляді таблиці:

Тема і зміст практичної роботи	Мета і завдання практичної роботи	Уміння і навички, які формуються	Місце практичної роботи в структурі курсу	Основні завдання

Завдання 4. Розробити розгорнуте календарно-тематичне планування одного з розділів курсу «Україна у світі: природа, населення» (за вказівкою викладача) за схемою:

Завдання 5 Розробити розгорнутий план-конспект уроку до однієї з тем курсу «Україна у світі: природа, населення» (за вибором).

Рекомендована література

1. Кобернік С. Г. та ін. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С. 21-27.
2. Даринський А.В. Методика преподавания географии. – М.: Просвещение, 1975. – С. 208-241
3. Понурова Г.А. Проблемный подход в обучении географии. – М.: Просвещение, 1991. С.41-77.
4. Баранский Н.Н. Методика преподавания экономической географии. - М.: Просвещение, 1989.
5. Герасимчук В.М., Замковий В.П. Методика викладання географії Української РСР: Посібник для вчителя. – К.: Рад. шк., 1989. – 102 с.
6. Бабешко О.О. Методика навчання географії : посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко. – Умань: АЛМІ, 2005. – 263 с.
7. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
8. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.
9. Загальна методика навчання географії : Підручник (з грифом МОНМС України, лист № 1/11-11996 від 20.07.2012) / О.М. Топузов, В.М. Самойленко., Л.П. Вішнікіна. – К.: ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
10. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання) [Текст] / Т. Г. Назаренко. – Х.: ВГ «Основа», 2016. – 112 с.: іл., табл.. – (Серія «Бібліотека журналу «Географія»; Вип.. 11 (155).

Практичне заняття № 10. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас).

Мета: Ознайомитися з програмою та підручником з курсу «Україна і світове господарство», закріпити вміння аналізувати навчальну програму та підручник.

Обладнання: навчальні програми з географії, шкільні підручники з географії для 9 класу, атласи.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

1. Структура і зміст курсу «Україна і світове господарство».
2. Проаналізувати за планом програму курсу. Який підхід застосовано у побудові програми для 9 класу? Порівняти програми з соціально-економічної географії України та курсу «Україна і світове господарство».
3. Система основних понять економіко- і соціально-географічного змісту.

II. Практичний блок

Завдання 1. Проаналізувати програму курсу «Україна і світове господарство» для рівня стандарт за планом:

1. Об'єм, структура і зміст курсу.
2. Освітнє значення курсу, його науковий рівень. Основні компоненти географічних знань. Взаємозв'язок знань і вмінь.
3. Виховна спрямованість програми (формування світоглядних ідей, різні напрямки виховання).
4. Розвивальна спрямованість програми (увага до теоретичних питань, спрямування на розвиток творчого та критичного мислення, частка завдань на аналіз, порівняння, співставлення, узагальнення, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, практична спрямованість курсу).
5. Міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки курсу.
6. Спрямованість програми на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Завдання 2. Проаналізувати підручник з географії для учнів 9-го класу за планом:

1. Структура підручника, основні розділи, взаємозв'язок між розділами, між підручником і програмою.

2. Текст підручника, його логічна структура. Співвідношення теоретичного і описового матеріалу в параграфах підручника; переважання індуктивного /дедуктивного/ шляху викладу. Повнота розкриття підручником понять програми.
3. Питання і завдання, їх призначення, переважаючі типи.
4. Ілюстративний матеріал, його кількість, призначення, зв'язок з текстом,
5. якість виконання.
6. Апарат орієнтування підручника, його методичне значення.
7. Завдання, додатки, їх значення, оцінка.
8. Словник термінів, його призначення.
9. Виховна і розвивальна спрямованість підручника, можливості активізації пізнавальної діяльності учнів засобами підручника
10. Доступність для учнів даного віку тексту і позатекстових компонентів підручника.
11. Висновок.

Завдання 3. Розробити план-конспект уроку до однієї з тем курсу.

Рекомендована література

1. Кобернік С. Г. та ін. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С. 21-27.
2. Даринський А.В. Методика преподавания географии.– М.: Просвещение, 1975.–С. 208-241
3. Понурова Г.А. Проблемный подход в обучении географии.–М.:Просвещение, 1991.С.41-77.
4. Баранский Н.Н. Методика преподавания экономической географии.- М.: Просвещение, 1989.
5. Герасимчук В.М., Замковий В.П. Методика викладання географії Української РСР: Посібник для вчителя. – К.: Рад. шк., 1989. – 102 с.
6. Бабешко О.О. Методика навчання географії : посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко. – Умань: АЛМІ, 2005. – 263 с.
7. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
8. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.
9. Загальна методика навчання географії : Підручник (з грифом МОНМС України, лист № 1/11-11996 від 20.07.2012) / О.М. Топузов, В.М. Самойленко., Л.П. Вішнікіна. – К.: ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
10. Методика навчання географії материків і океанів : [навчально-методичний посібник для вчителів географії та студентів педагогічних вищих навчальних закладів]. / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко, О.Ф. Надтока, Л.П. Вішнікіна, А.А. Шуканова, В.М. Самойленко. – К. : ДНВП «Картографія», 2011. –
11. Топузов О.М. Методика навчання географії материків і океанів. Навчально-методичний посібник для вчителів географії та студентів педагогічних вищих навчальних закладів / О.М. Топузов, О.Ф. Над-тока, Т.Г. Назаренко, Л.П. Вішнікіна, А.А. Шуканова, В.М. Самойленко. – К.: ДНВП "Картографія", 2011. – 128 с.
12. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання) [Текст] / Т. Г.Назаренко. – Х.: ВГ «Основа», 2016. – 112 с.: іл., табл.. – (Серія «Бібліотека журналу «Географія»; Вип.. 11 (155).

Практичне заняття № 11. Профільне навчання в старшій школі. Особливості вивчення географії на профільному рівні. Професійне самовдосконалення учителя географії.

Мета: ознайомитися з програмою та підручником з курсів «Географія: регіони і країни» та «Географічний простір», сутністю профільного навчання, з особливостями вивчення географії в профільних класах та з особливостями роботи вчителя над професійним самовдосконаленням; закріпити вміння аналізувати навчальну програму та підручник, планувати процес навчання географії, навчитися організовувати процес навчання географії в старшій школі.

Обладнання: навчальні програми та підручники з географії для 10 класу (профільний рівень), атласи, зошити для практичних робіт з курсу географії 10 класу.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

1. Структура і зміст курсу «Географія: регіони і країни».
2. Проаналізувати за планом програму курсу. Який підхід застосовано у побудові програми?
3. Система основних понять економіко- і соціально-географічного змісту, що формуються при вивченні курсу. Методичні особливості викладання курсу «Географія: регіони і країни»
4. Структура і зміст курсу «Географічний простір». Значення курсу. Методичні особливості викладання курсу «Географічний простір»
5. Яка мета і завдання профільного навчання в старшій школі? Які існують напрями профілізації шкіл? Форми профілізації навчання.

6. Суть «Концепції профільного навчання».
7. В класах якого напряму профілізації існує можливість викладання географічних курсів за вибором? Які особливості викладання курсу географії в профільних класах?
8. Мета, завдання, структура і зміст курсу географії на профільному рівні.
9. Теоретична і методична самопідготовка вчителя географії.
10. Напрямки самоосвіти і самовдосконалення вчителя географії.
11. Курси підвищення кваліфікації вчителів географії.
12. Система методичної роботи в школі. Методичні об'єднання вчителів географії. Атестація. Показники якості роботи вчителя географії.

II. Практичний блок

Завдання 1. Проаналізувати програму курсу «Географія: регіони і країни» або «Географічний простір» (за вказівкою викладача) за планом:

- Об'єм, структура і зміст курсу.
- Освітнє значення курсу, його науковий рівень. Основні компоненти географічних знань. Взаємозв'язок знань і вмінь.
- Виховна спрямованість програми (формування світоглядних ідей, різні напрямки виховання).
- Розвивальна спрямованість програми (увага до теоретичних питань, спрямування на розвиток творчого та критичного мислення, частка завдань на аналіз, порівняння, співставлення, узагальнення, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, практична спрямованість курсу).
- Міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки курсу.
- Спрямованість програми на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Завдання 2. Проаналізувати підручник з географії для учнів 10-го класу або 11-го класу (за вказівкою викладача) за планом:

1. Структура підручника, основні розділи, взаємозв'язок між розділами, між підручником і програмою.
2. Текст підручника, його логічна структура. Співвідношення теоретичного і описового матеріалу в параграфах підручника; переважання індуктивного /дедуктивного/ шляху викладу. Повнота розкриття підручником понять програми.
3. Питання і завдання, їх призначення, переважаючі типи.
4. Ілюстративний матеріал, його кількість, призначення, зв'язок з текстом,
5. якість виконання.
6. Апарат орієнтування підручника, його методичне значення.
7. Завдання, додатки, їх значення, оцінка.
8. Словник термінів, його призначення.
9. Виховна і розвивальна спрямованість підручника, можливості активізації пізнавальної діяльності учнів засобами підручника
10. Доступність для учнів даного віку тексту і позатекстових компонентів підручника.
11. Висновок.

Завдання 3. Розробити план-конспект уроку до однієї з тем курсу «Географія: регіони і країни» або «Географічний простір» (за вказівкою викладача).

Завдання 4. Накреслити схему «Напрямки та форми самоосвіти і самовдосконалення вчителів».

Завдання 5. Ознайомитися з положенням «Про атестацію педагогічних працівників». Виписати процедуру атестації вчителів з метою присвоєння другої, першої та вищої категорії.

Рекомендована література:

1. Даринський А.В., Луканенкова В.К. Самообразование учителя географии: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1983. – 159 с.
2. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
3. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.
5. Загальна методика навчання географії : Підручник (з грифом МОНМС України, лист № 1/11-11996 від 20.07.2012) / О.М. Топузов, В.М. Самойленко., Л.П. Вішнікіна. – К.: ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
6. Концепція профільного навчання // Книга вчителя географії- К. 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 р.
7. Методична робота в школі / Упоряд. М. Голубенко. _ К.: Шк. світ, 2007. – 128 с.

8. Мещерякова Х. Організація допрофільного і профільного навчання в школі // Завуч, 2005, № 4, С. 14-15.
9. Навчальна програма для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Профільний рівень
10. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
11. Павлютенков Є. М., Крижко В.В. Організація методичної роботи. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – 80 с.
12. Положення про атестацію вчителів .
 13. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс / Спосіб доступу: <http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf>

4. Література для вивчення дисципліни.

Базова

1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В. М. Самойленко, О. М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
2. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
3. Коберник С. Методика навчання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.7-11.
4. Коберник С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Коберник., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович.; за ред. С.Г. Коберніка. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с.
5. Корнєєв В.П. Технології в навчанні географії / В.П. Корнєєв. – Х.: Основа, 2004. – 112 с.
6. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
7. Самойленко В. М. Дидактика географії : Монографія / В. М. Самойленко, О. М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, О. Ф. Надтока, І. О. Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
8. Самойленко В.М. Викладання дидактики географії : Навчальний посібник / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К.: ДП "Прінт Сервіс", 2016. – 240 с.
9. Самойленко В.М. Дефініції дидактики географії : Понятійно-термінологічний словник (електронна версія) / В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2013. – CD (214 Мб), ISBN 978-966-521-349-9. – 334 с.
10. Самойленко В.М. Методика навчання географії : Навчальний посібник-практикум / В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна, Т.С. Япринець. – Полтава: ПП Шевченко, 2014. – 190 с.
11. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс / Спосіб доступу: <http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf>
12. Топузов О.М., Самойленко В.М., Вішнікіна Л.П. Загальна методика навчання географії: підручник. – К.: Картографія, 2012. - 512 с.

Допоміжна

6. Безуглий В. Педагогічні можливості комп'ютерних систем при вивченні фізичної географії // Рідна школа.- 2000.- № 12.- С. 30.
7. Врублевська М. О.Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.
8. Географія материків і океанів. 7 клас: Методичний посібник для вчителя / В.Ю. Пестушко, Г.Є. Уварова.- Харків: Веста: Видавництво „Ранок”, 2004.- 224с.
9. Голуб Г.Б. Метод проектів – технологія компетентностно-орієнтованого образования: Методическое пособие для педагогов – руководителей проектов учащихся основной школы / Г.Б. Голуб, Е.А. Перельгина, О.В. Чуракова / Под ред. проф. Е.Я. Когана. – Самара: Издательство "Учебная литература-ра", Издательский дом "Федоров", 2006. – 176 с.
10. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – С.170-190.
11. Діяльнісний підхід у викладанні географії : досвід учасників конкурсу "Учитель року" / уклад. Є.І. Науменко. - Х. : Основа, 2012. - 95С.
12. Дмитриева В.Г., Клевкова И.В. Формирование географической картины мира средствами информационных технологий // Краєзнавство. Географія. Туризм. -2007. -№29-32. - С. 42-43.
13. Довгань Г. Д. Інтерактивні технології на уроках географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – 128 с.

14. Дудко Л.А., Бурцев Р.В. Захист учнівської мультимедійної презентації // Географія. – 2007.- № 20 (96). – С.32.
15. Душина И.В.; Понурова Г.А. Методика преподавания географии: Пособие для учителей и студентов педагогических университетов и институтов . – М. : Просвещение, 1996. – 192с.
16. Житник Б.О. Групові форми організації навчання // Географія. – 2008. – № 4. – С.9-13.
17. Зінкевич М. Практична навчальна діяльність у вивченні географії / Мирослав Зінкевич // Географія та основи економіки в школі. – 2009. – № 1. – С.2-6.
18. Іващенко І.В. Робота з картографічними джерелами інформації / І.В. Іващенко // Географія. – 2011. – № 18. – С.4-7.
19. Інтелектуальні ігри на уроках географії / Уклад. В.О.Ніколаєнко .- Х. : Основа , 2011 .- 127с. .-(Б-ка журналу "Географія". Вип.10(94)) .-
20. Ісаєва Г. Технологія ефективної лекції на уроках географії у старшій школі / Г. Ісаєва // Географія та основи економіки в школі. – 2008. – № 1. – С.13-15.
21. Кабинет географии : Пособие для учителей /Под редакцией Барышевой Ю.П. – М.: Просвещение, 1983.– 176с.
22. Кобернік С. Мотиваційний компонент сучасного уроку географії в основній школі / С. Кобернік // Географія та основи економіки в школі. – 2009. – № 11-12. – С.2-8.
23. Кобернік С. Практичні роботи в шкільних курсах географії / С. Кобернік // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – № 11-12. – С.2-10.
24. Кобернік С. Самостійна робота учнів з географії та проблема її вдосконалення / С. Кобернік. // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – № 7. – С.2-6.
25. Кобернік С., Коваленко Р. Сучасний стан і перспективи комп'ютерного навчання географії // Географія та основи економіки в школі. – 2002.- № 3. – С.10.
26. Кобернік С.Г. Модель сучасного методичного посібника з географії для загальноосвітньої школи / С.Г. Кобернік // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 3. – С.7–12.
27. Кобернік С.Г. Особливості змісту та структури навчальних посібників з географії для учнів основної школи / С.Г. Кобернік // Географія та основи економіки в школі. – 2011. – № 9. – С.8-11.
28. Кобернік С.Г. Сучасний підручник з географії та проблема його вдосконалення / С. Кобернік // Географія та основи економіки в школі. – 2003. – № 5. – С.11–14.
29. Козак Б.І. Використання краєзнавчого принципу у формуванні основних компетентностей учнів / Б.І. Козак // Географія. – 2008. – № 4. – С.5-8.
30. Корнеєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20–С.2–9.
31. Корнеєв В. Сучасний урок географії: методи навчання / В. Корнеєв // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – № 8. – С.8–10.
32. Корнеєв В. Сучасний урок географії: Підготовка до уроку, тематичне та поурочне планування / В. Корнеєв // Географія та основи економіки в школі. – 2008. – № 1. – С.2-7.
33. Корнеєв В. Урок географії: загальні вимоги, типи і структура / В. Корнеєв // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – № 3. – С.2-5.
34. Корнеєв В.П. Позакласна діяльність учнів / В.П. Корнеєв // Географія. – 2006. – № 10. – С.2-5.
35. Корнеєв В.П. Форми організації навчання в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: „Абетка”, 2004. – 224 с.
36. Корнеєв В.П., Герасимчук В.М. Географія материків і океанів 7 клас (методика, система технологія). Методичний банк. Внесок 4 // Географія, 2004. -№ 17 (21). -С . 2-5.
37. Краєзнавчий принцип навчання: історичний аспект // Географія та основи економіки в школі. – 1998.
38. Круглик Л.І. Допрофільна підготовка учнів основної школи під час вивчення соціальної географії в профільній школі / Л.І. Круглик // Географія. – 2009. – № 5. – С.8-9.
39. Кухтенкова Т. Методика оцінювання групової роботи учнів на уроках географії / Т. Кухтенкова // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 7. – С.40-41.
40. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навчально-методичний посібник. / М. М. Лаврук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 136 с.
41. Лернер П. Проблеми становлення профільного навчання // Завуч, 2005, № 2 С. 7-12.
42. Лис Ю. Географічний майданчик у школі / Ю. Лис // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – № 1. – С.4-10.
43. Лис Ю. Кабінет географії: яким йому бути / Ю. Лис // Географія та основи економіки в школі. – 2006. – № 1. – С.3-5.
44. **Маслова Н. М.** Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова. – Кропивницький, 2019. – 101 с.
45. **Маслова Н. М., Костючик Ю.** Модель змішаного навчання як педагогічна інновація на уроках географії / Н. М. Маслова, Ю. Костючик // Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної

конференції «Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін: досвід, проблеми та перспективи» (м. Кропивницький, 21 березня 2019 р.) // Збірник наукових праць. – Кропивницький. – ЦДПУ, 2019.

46. Матюхін О., Харенко П. Використання персональних комп'ютерів на уроках географії. Методичні рекомендації // Краєзнавство. Географія. Туризм. -2002. -№ 42. - С. 7-12.
47. Методика навчання географії / Упорядк. Н. Муніч, В. Серебрій. – К.: Ред.загальнопед.газ.,2005
48. Методика навчання географії материків і океанів : [навчально-методичний посібник для вчителів географії та студентів педагогічних вищих навчальних закладів]. / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко, О.Ф. Надтока, Л.П. Вішнікіна, А.А. Шуканова, В.М. Самойленко. – К. : ДНВП «Картографія», 2011.
49. Методика обучения географии в общеобразовательных учреждениях: учебное пособие для студентов вузов / [Душина И.В., Пятунин В.Б., Летягин А.А. и др.]; под ред. И.В. Душиной. – М. : Дрофа, 2007. – 509, [3] с.
50. Мещерякова Х. Організація допрофільного і профільного навчання в школі // Завуч, 2005, № 4, С. 14-15.
51. Наконечнюк В.В. Групова навчальна діяльність – інструмент продуктивного навчання / В.В. Наконечнюк // Географія. – 2011. – № 13-14. – С.67-69.
52. Нестандартні уроки з фізичної географії / авт.-уклад. К.С. Шуліка .- Х. : Основа , 2012 .- 112с. .-(Б-ка журналу "Географія"; вип.9(105)) .-
53. Олійник В.О. Система педагогічної освіти та педагогічні інновації / В.О. Олійник // Директор школи, лицею, гімназії. – 2001.– № 4. – С.61 – 69.
54. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.– 255 с.
55. Павленко І.Г. Ділові ігри на уроках географії / І.Г. Павленко // Географія. – 2009. – № 13-14. – С.2-8.
56. Покиданов Г. Деякі міркування щодо профільного навчання // Завуч, 2005 – № 4. – С. 12-14.
57. Понурова Г.А. Проблемный подход в обучении географии.–М.: Просвещение,1991.- С.41-77.
58. Пшенична С.А. Проблемне навчання на уроках географії / С.А. Пшенична. // Географія. – 2008. – № 18. – С.5-7.
59. Саюк В.І. Розвиток мотивації навчання географії засобом гри // Україна та глобальні процеси: географічний вимір. Зб. наук. пр. – Київ – Луцьк: Ред. – вид. “Вежа” Волинського державного ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – Т.3. – С. 349–353.
60. Стадник О.Г. Географія материків і океанів. 7 клас. Методичний посібник для вчителя. – Х.: Вид.група „Основа”: „Тріада+”, 2007. С.68-93.
61. Стадник О.Г. Метод проектів у навчанні географії / О.Г. Стадник // Географія. – 2007. – № 2. – С.3-12.
62. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 191 с.
63. Сучасні підходи до викладання географії. Досвід учасників конкурсу "Учитель року" .- Х. : Основа , 2011 .- 96с. .-(Б-ка журналу "Географія"; Вип. 7(91))
64. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : монографія / Олег Михайлович Топузов. – К. : Фенікс, 2007. – 304 с.
65. Топузов О.М. Профільне навчання географії / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко // Географія. – 2010. – № 15-16. – С.37-41.
66. Топузов О.М. Сучасні методичні прийоми навчання географії / О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна // Географія та основи економіки. – 2011. – № 6. – С.33-36.
67. Уроки географії. Від класики – до сучасних технологій / За ред. Корнєєва В. П. – Х.: Вид. група „Основа”,2006. – С. 108-167.
68. Фаріон Л. Навчальна ігрова діяльність на уроках географії / Л. Фаріон // Географія та основи економіки в школі. – 2011. – № 7-8. – С.16-23.
69. Цимбалюк Н. Методика проведення групової роботи на уроках географії // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 7 – С.10-11.
70. Чернишова Е.Я. Учебные экскурсии по географии. – М.: Просвещение, 1980.
71. Чумак О.А. До питання класифікації методів навчання / О.А. Чумак // Географія. – 2009. – № 24. – С.2-3.
72. Шипович Є.Й. Методика викладання географії: Навчальний посібник для студентів географічних факультетів університетів. – К.: Вища школа, 1981. – 174с.
73. Шоробура І.М. Становлення шкільної географічної освіти в Україні (до середини ХІХ століття) // Вісник Житомирського педагогічного університету: Зб. наук. праць. – Житомир, 2003. – Вип. 12. – С. 242–245.
74. Шоробура І.М. Шкільна географічна освіта: історія, проблеми, перспективи. – Кам'янець–Подільський: бетка, 2005. – 350 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт міністерства освіти і науки, молоді та спорту України // <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/>
2. Офіційний сайт інституту інноваційних технологій і змісту освіти // <http://iitzo.gov.ua/>
3. Методичний портал // <http://metodportal.net/node/581>
4. Учитель географії // <http://vadilla.moy.su/>
5. Всеосвіта.. Спільнота активних освітян. // <https://vseosvita.ua/>
6. Освітній проєкт “На урок” // <https://naurok.ua/>
7. PROMETHEUS. Найкращі онлайн-курси України та світу // <https://prometheus.org.ua/>
8. Географіка. Географічний портал. // [http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji /metodika vikladannja geografiji](http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji)
9. Географія для всіх // http://geo-bav.at.ua/load/urok_geografii
10. Я іду на урок географії // <http://geo-teacher.at.ua/>
11. Географія & Історія / Навчально-методичний сайт ПраГ «Інститут передових технологій» // <http://osvitanet.com.ua/>
12. Geo-klass.at.ua // <http://geo-klass.at.ua/>
13. Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського // www.nbuv.gov.ua
14. <http://www.earth.google.com>

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з дисципліни

„Методика викладання географії”

Самостійна робота студентів здійснюється згідно робочого тематичного плану та плану тем для самостійного опрацювання, які містяться в робочій програмі та навчально-методичному комплексі з МВГ та в електронному варіанті в комп'ютерному відділі факультету.

Самостійна робота студентів з географії включає:

- підготовку до практичних та лабораторних занять за розділами, темами або окремими питаннями, які не дублюють теми лекційної частини;
- самостійне вивчення тем навчальної програми, які порівняно нескладні для розуміння та добре забезпечені літературою;
- виконання реферативно-аналітичного огляду педагогічної та методичної періодики і нових видань в області методики викладання географії, створення каталогів навчальної, навчально-методичної та дидактичної літератури до різних курсів географії в сучасній школі;
- елементи моделювання процесу навчання через створення календарно-тематичного та поурочного планування, розробку фрагментів уроків, що демонструють методику розкриття окремих географічних питань або методику використання окремих технологій, методів чи методичних прийомів при викладанні географії.

При виконанні самостійної роботи з окремої теми студенти мають опрацювати декілька запропонованих джерел, скласти конспект чи підготувати реферат з заданої теми, представити результати самостійної роботи викладачу в письмовому вигляді та вільно володіти опрацьованим матеріалом.

Викладач систематично контролює самостійну роботу студентів. Серед форм контролю за самостійною роботою виділяються: семінарські заняття, захист рефератів, контрольні роботи тощо.

Виконання студентом самостійної роботи в повному обсязі є необхідною умовою допуску студентів до заліку чи іспиту.

Тема № 1. Розробка конспектів уроків географії.

Завдання 1. Розробити розгорнутий план-конспект уроку до однієї з тем шкільного курсу географії за схемою:

Тема уроку:

Мета і завдання уроку (освітні, виховні, розвиваючі):

Тип уроку:

Засоби навчання:

Методи і прийоми навчання:

Опорні знання і вміння:

ХІД УРОКУ

№ п/п	Структурні елементи уроку	Тривалість, хв.	Навчальна і організаційна діяльність вчителя	Навчально-пізнавальна діяльність учнів	Примітки

Рекомендована література

6. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с
7. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
8. Корнеєв В.П. Форми організації навчання в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: „Абетка”, 2004.-224 с.
9. Нестандартні уроки з фізичної географії / авт.-уклад. К.С. Шуліка .- Х. : Основа , 2012 .- 112с. .-(Б-ка журналу "Географія"; вип.9(105)), 2005. – 200 с.
10. Уроки географії. Від класики – до сучасних технологій / За ред. Корнеєва В. П. – Х.: Вид. група „Основа”,2006. – С. 108-167.2. Врублевська М. О. Секрети успішного уроку географії / М.О. Врублевська. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.

Тема № 2. Розробка конспектів уроків географії із застосуванням традиційних технологій навчання (технологія пояснювально-ілюстративного, диференційованого, групового та

проблемного навчання) (14 год.).

Завдання 1. Розробити розгорнуті план-конспекти уроків з використанням традиційних технологій навчання (технологія пояснювально-ілюстративного, диференційованого, групового та проблемного навчання).

Тема № 3. Метод проектів на уроках географії (2 год.).

Завдання: підготувати повідомлення про метод проектів.

Рекомендована література

1. Врублевська М. О. Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – С. 52-110.
2. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
3. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.
5. Інноваційні технології в роботі вчителя географії .- Х. : Основа , 2011 .- 127с. .-(Б-ка журналу "Географія"; Вип.9(93)) .-
6. Маслова Н. М. Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова. – Кропивницький, 2019. – 101 с.
7. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
8. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс / Спосіб доступу: <http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf>
9. Филатова Н.Б. Компьютер на уроке географии //География в школе. – 2001.- № 2. – С. 51.
10. Шутий Р.О., Шуга Н.В. Застосування інформаційно-комунікаційних та мультимедійних технологій на уроках географії // Географія. – 2007.- № 15-16 (91-92). – С.53-61.

Тема № 4. Розробка навчального проекту. (4 год.)

Завдання: розробити навчальний проект для учнів 6-7 класу. Представити стислий опис, план та портфоліо проекту. Виконати учнівську презентацію до проекту.

Тема № 5. Аналіз програми та підручників з курсу «Загальна географія»

Мета: проаналізувати програми та підручники із загальної географії; ознайомитися з структурою і змістом шкільного курсу географії в 6 класі.

Завдання: Проаналізувати програми та підручники із загальної географії (за планом, поданим в практичних роботах).

Рекомендована література:

1. Навчальні програми з географії для загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Шкільні підручники з географії.

Тема № 6. Зміст та методика проведення програмних практичних робіт курсу „Загальна географія”.

Мета: проаналізувати систему практичних робіт з курсу загальної географії з метою виявлення їх змісту і спрямування; ознайомитися з методикою підготовки і проведення програмних практичних робіт з курсу

Основні питання:

1. Практичні роботи як один з практичних методів навчання географії. Види практичних робіт.
2. Тематика та зміст практичних робіт з курсу „Загальна географія”.
3. Методика розробки та проведення практичних робіт з курсу.

Ключові поняття: метод навчання, практичні методи навчання географії, практичні роботи, вправи, критерії оцінювання.

Методичні настанови: на основі програми проаналізувати зміст та тематику практичних робіт з курсу, заповнити таблицю 1., на основі інструкції з підготовки та проведення практичної роботи (додаток 2. до лабораторної роботи № 6.) скласти методичну розробку однієї з практичних робіт курсу.

№ п/п	Тема і зміст практичної роботи	Мета практичної роботи	Знання і вміння, які формуються	Джерела географічних знань, обладнання
-------	--------------------------------	------------------------	---------------------------------	--

--	--	--	--	--

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть критерії оцінювання практичних робіт з географії.

Форма контролю: усне опитування, захист методичної розробки практичної роботи

Рекомендована література:

1. Стадник О.Г. Загальна географія. 6 клас. Методичний посібник для вчителя. – Х.: вид. група „Основа”, 2006. – 208с.
2. Кобернік С. Г. та ін. Методика викладання географії в школі: Навч.-метод. посіб. – К.: Стафед-2,2000. – С. 21-27.
3. Врублевська М. О.Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.
4. Уроки географії. Від класики – до сучасних технологій / За ред. Корнєєва В. П. – Х.: Вид. група „Основа”,2006. – С. 108-167.
5. Географія материків і океанів. 7 клас: Методичний посібник для вчителя / В.Ю. Пестушко, Г.Є. уварова.- Харків: Веста: Видавництво „Ранок”, 2004.- 224с.
6. Корнєєв В.П. Методика вивчення географії материків і океанів.- Кам'янець-Подільський: „Абетка-НОВА”,2004. –С.28-35,40-65,93-98.
7. Уварова Г. Формування географічних понять у курсі «Географія материків і океанів» / Географія і основи економіки в школі,2000 ,№4,с.27-31.
8. Коринская В.А., Душина У.В., Щенев В.А. Методическое пособие по географии материков и океанов. – М.: Просвещение, 1990. – 141с.
9. Бабешко О.О. Методика навчання географії : посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко. – Умань: АЛМІ, 2005. – 263 с.
10. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
11. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.

Тема № 7. Аналіз програми та підручників з курсу „Географія материків і океанів”

Мета: проаналізувати програми та підручники з географії материків і океанів; ознайомитися з структурою і змістом шкільного курсу географії в 7 класі.

Завдання: Проаналізувати програми та підручники з географії материків і океанів (за планом, поданим в практичних роботах).

Рекомендована література:

1. Навчальні програми з географії для загальноосвітніх навчальних закладів.
2. Шкільні підручники з географії.

Тема № 8. Зміст та методика проведення програмних практичних робіт в курсі „Географія материків і океанів”

Мета: проаналізувати систему практичних робіт з курсу географії материків та океанів з метою виявлення їх змісту і спрямування; ознайомитися з методикою підготовки і проведення програмних практичних робіт з курсу

Основні питання:

1. Тематика та зміст практичних робіт з курсу „Географія материків та океанів”.
2. Методика розробки та проведення практичних робіт з курсу.

Ключові поняття: метод навчання, практичні методи навчання географії, практичні роботи, вправи, критерії оцінювання.

Методичні настанови: на основі програми проаналізувати зміст та тематику практичних робіт з курсу, заповнити таблицю 1., на основі інструкції з підготовки та проведення практичної роботи (додаток 2. до лабораторної роботи № 6.) скласти методичну розробку однієї з практичних робіт курсу.

№ п/п	Тема і зміст практичної роботи	Мета практичної роботи	Знання і вміння, які формуються	Джерела географічних знань, обладнання

Питання для самоконтролю:

1. Запропонуйте диференційовані різнорівневі завдання для однієї з практичних робіт з курсу.

Форма контролю: усне опитування, захист методичної розробки практичної роботи

Рекомендована література:

1. Стадник О.Г. Географія материків і океанів. 7 клас. Методичний посібник для вчителя. – Х.: Вид. група „Основа”: „Тріада+”, 2007. С.68-93.

2. Географія материків і океанів. 7 клас: Методичний посібник для вчителя / В.Ю. Пестушко, Г.Є. уварова.- Харків: Веста: Видавництво „Ранок”, 2004.- 224с.
3. Сиротин В.И. Самостоятельные и практические работы по географии (VI-X классы). – М.: Просвещение, 1991.
4. Корнєєв В.П. Методика вивчення географії материків і океанів.- Кам’янець-Подільський: „Абетка-НОВА”, 2004. –С.28-35,40-65,93-98.
5. Крылова О.В. Уроки географии, 7 класс. – М.: Просвещение, 1990.-240 с.
6. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Географія. 5-11 класи. – К., «Ірпін».-2006.

Тема № 9. Аналіз програми та підручників з курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас)

Мета: проаналізувати програми та підручники з курсу «Україна у світі: природа, населення»; ознайомитися з структурою і змістом шкільного курсу географії в 8 класі.

Завдання: Проаналізувати програми та підручники з курсу «Україна у світі: природа, населення» (за планом, поданим в практичних роботах).

Рекомендована література:

13. Навчальні програми з географії для загальноосвітніх навчальних закладів.
14. Шкільні підручники з географії.

Тема № 10. Зміст та методика проведення програмних практичних робіт в курсі «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас)

Мета: проаналізувати систему практичних робіт з курсу «Україна у світі: природа, населення» з метою виявлення їх змісту і спрямування; ознайомитися з методикою підготовки і проведення програмних практичних робіт з курсу

Основні питання:

1. Тематика та зміст практичних робіт з курсу «Україна у світі: природа, населення».
2. Методика розробки та проведення практичних робіт з курсу.

Ключові поняття: метод навчання, практичні методи навчання географії, практичні роботи, вправи, критерії оцінювання.

Методичні настанови: на основі програми проаналізувати зміст та тематику практичних робіт з курсу, заповнити таблицю 1., на основі інструкції з підготовки та проведення практичної роботи (додаток 2. до лабораторної роботи № 6.) скласти методичну розробку однієї з практичних робіт курсу.

№ п/п	Тема і зміст практичної роботи	Мета практичної роботи	Знання і вміння, які формуються	Джерела географічних знань, обладнання

Форма контролю: усне опитування, захист методичної розробки практичної роботи

Рекомендована література

1. Кобернік С. Г. та ін. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С. 21-27.
2. Даринський А.В. Методика преподавания географии.– М.: Просвещение, 1975.–С. 208-241
3. Понурова Г.А. Проблемный подход в обучении географии. –М.: Просвещение, 1991. - С.41-77.

Тема № 11-12. Система практичних робіт курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас).

Методика проведення практичних робіт.

Мета: проаналізувати систему практичних робіт з курсу «Україна і світове господарство» з метою виявлення їх змісту і спрямування; ознайомитися з методикою підготовки і проведення програмних практичних робіт з курсу

Основні питання:

1. Тематика та зміст практичних робіт з курсу «Україна і світове господарство».
2. Методика розробки та проведення практичних робіт з курсу.

Ключові поняття: метод навчання, практичні методи навчання географії, практичні роботи, вправи, критерії оцінювання.

Методичні настанови: на основі програми проаналізувати зміст та тематику практичних робіт з курсу, заповнити таблицю 1., на основі інструкції з підготовки та проведення практичної роботи (додаток 2. до лабораторної роботи № 6.) скласти методичну розробку однієї з практичних робіт курсу.

№ п/п	Тема і зміст практичної роботи	Мета практичної роботи	Знання і вміння, які формуються	Джерела географічних знань, обладнання

--	--	--	--	--

Форма контролю: усне опитування, захист методичної розробки практичної роботи

Рекомендована література

1. Коберник С. Г. та ін. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С. 21-27.
2. Даринський А.В. Методика преподавания географии. – М.: Просвещение, 1975. – С. 208-241

Тема № 13. Ознайомлення з Концепцією профільної освіти в Україні

Мета: ознайомитися з особливостями організації профільного навчання з географії в старшій школі, з формами і методами організації профільної навчальної діяльності, проблемами організації профільного навчання з географії.

Основні питання:

1. Профільне навчання в умовах реформування шкільної освіти. Проблеми організації профільного навчання географії.
2. Мета, завдання профільного навчання.
3. Форми та напрями профілізації навчання.

Ключові поняття: профільне навчання, навчальний профіль, профільні курси, форми організації навчання, методи навчання.

Методичні настанови: на основі запропонованої літератури скласти конспект з основних питань теми.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні проблеми в організації профільної освіти в сучасній школі?

Форма контролю: контрольна робота

Рекомендована література:

1. Концепція профільного навчання // Книга вчителя географіві. – К., 2010, 2011, 2012, 2013 р.
2. Лернер П. Проблеми становлення профільного навчання // Завуч, 2005, № 2 С. 7-12.
3. Мещерякова Х. Організація допрофільного і профільного навчання в школі // Завуч, 2005, № 4, С. 14-15.

Тема № 14. Програмне забезпечення профільних географічних курсів. Програмне забезпечення профільних географічних курсів.

Методичні настанови: на основі методичної преси ознайомитись з переліком профільних географічних курсів за вибором; на основі матеріалів методичної преси проаналізувати одну з програм профільних курсів та розробити конспект факультативного заняття до одного з курсів.

Рекомендована література: підбірка методичних журналів «Географія та основи економіки в школі», «Географія. Краєзнавство. Туризм.», «Географія».

Тема № 15. Атестація вчителів: суть, завдання, порядок. Положення про атестацію вчителів.

Мета: ознайомитися сутністю та особливостями атестації педагогічних працівників; визначити показники якості роботи вчителя географії.

Основні питання:

1. Атестація: суть, завдання, порядок.
2. Положення про атестацію вчителів.
3. Показники якості роботи вчителя географії.

Ключові поняття: атестація, кваліфікаційна категорія, якість роботи вчителя.

Методичні настанови: на основі запропонованої літератури скласти конспект за основними питаннями з теми; ознайомитися з «Положенням про атестацію вчителів».

Форма контролю: фронтальне усне опитування

Рекомендована література:

11. Положення про атестацію вчителів // Книга вчителя географіві. – К., 2010, 2011, 2012, 2013 р.
12. Даринський А.В., Луканенкова В.К. Самообразование учителя географии: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1983. – 159 с.
13. Павлютенков Є. М., Крижко В.В. Організація методичної роботи. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – 80 с.
14. Методична робота в школі / Упоряд. М. Голубенко. _ К.: Шк. світ, 2007. – 128 с.

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

1. Інтегративні можливості шкільних курсів географії.
2. Перспективи вивчення географічних курсів в профільних класах.

3. Використання методу проєктів при вивченні географії в школі.
4. Можливості проблемного навчання у формуванні критичного мислення учнів на уроках географії.
5. Інноваційні методи викладання географії в школі.
6. Сучасні освітні технології в навчанні географії: проблеми і перспективи впровадження.
7. Використання комп'ютерних засобів навчання на уроках географії.
8. Сучасні педагогічні технології: групова робота на уроках географії.
9. Методика контролю знань і вмінь у шкільному курсі економічної і соціальної географії України.
10. Методика організації самостійної пізнавальної діяльності учнів в процесі навчання географії.
11. Методика вивчення галузі господарства у шкільному курсі економічної і соціальної географії України.
12. Методика використання статистичних матеріалів в процесі вивчення економічної і соціальної географії світу.
13. Методика організації позакласної роботи з курсу економічної і соціальної географії України як умова підвищення рівня знань школярів.
14. Методика вивчення населення у шкільному курсі економічної і соціальної географії України.
15. Методика вивчення країни в шкільному курсі економічної і соціальної географії світу.
16. Формування компетенцій учнів в процесі викладання географії.
17. Технології особистісно-орієнтованого навчання на уроках географії.
18. Методика організації та проведення практичних робіт при вивченні шкільних курсів географії.
19. Методика використання красномовних матеріалів на уроках географії.
20. Методичні особливості запровадження індивідуального та диференційованого підходу в процесі викладання шкільних курсів географії.
21. Шляхи активізації учнів в процесі викладання шкільного курсу „Географія материків та океанів”.
22. Методика формування уявлень та понять учнів в процесі вивчення загальної географії.
23. Активізація учнів шляхом формування пізнавального інтересу до географії.
24. Використання електронних засобів навчання в процесі викладання шкільних курсів географії.
25. Методика впровадження модульно-рейтингової системи навчання географії.
26. Екологічне виховання школярів в процесі викладання географії.
27. Розвиток творчих здібностей школярів в процесі вивчення шкільних курсів географії.
28. Методика формування в учнів навичок встановлення причинно-наслідкових зв'язків при вивченні курсу „Географія материків і океанів”.
29. Методика проведення нестандартних уроків географії.
30. Розвиток логічного мислення учнів шляхом використання ЛОС в процесі викладання шкільних курсів географії.

8. Політика виставлення балів. Вимоги викладача

Вимоги викладача. В процесі вивчення дисципліни студенти мають відвідувати всі лекційні та практичні заняття. Система оцінювання – накопичувальна, тому для того, щоби набрати необхідні бали до екзамену (максимально – 60 балів), студент має виконати всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою дисципліни.

Пропущені за поважною причиною заняття відпрацьовуються під час консультацій.

Усі практичні роботи та завдання для самостійної роботи мають бути виконані вчасно. Практичні роботи захищаються кожним студентом індивідуально. Форма представлення результатів та контролю за самостійною роботою прописані у методичних рекомендаціях до самостійної роботи.

Під час підготовки доповідей, повідомлень та рефератів студенти мають дотримуватися академічної доброчесності, уникати плагіату та робити необхідні посилання на використані інформаційні джерела.

Під час проведення екзамену забороняється користуватися будь-якими матеріалами, окрім екзаменаційного білету, аркушу відповіді та політичної карти світу.

Основні форми організації навчання при вивченні дисципліни «Методика навчання географії»: аудиторні заняття (лекції, лабораторні заняття); самостійна робота студентів; консультації.

Методи навчання:

За джерелом знань:

- *словесні:* розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, бесіда, дискусія, диспут;
- *наочні:* демонстрація, ілюстрація;
- *практичні:* практичні роботи, вправи, розробка конспектів уроків та позакласних заходів, аналіз навчальних програм, підручників, робота з різними джерелами інформації; складання конспектів (тез); підготовка рефератів, доповідей, повідомлень, мультимедійних презентацій, аналіз проблемних ситуацій, метод проектів тощо.

За характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий; пошуковий; дослідницький.

Дистанційні методи навчання: телекомунікаційні методи (інтерактивні лекції, практичні заняття, on-line консультації в режимі Zoom-конференцій та зустрічей у Google Meet; робота у Viber-групах), самостійна робота студентів з освітніми ресурсами (освітні платформи Google Classroom, Moodle-ЦДПУ, Вікі-ЦДПУ, Хмарка-ЦДПУ).

Політика виставлення балів. Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації освітнього процесу за кредитно-трансферною накопичувальною системою здійснюється шляхом поточного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ЄКТС та національною шкалою оцінювання. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Поточне оцінювання здійснюється на практичних заняттях, на консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять чи при бажанні підвищити попередньо отриману оцінку) та під час контролю за самостійною роботою студентів.

Комплексна система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни включає:

- *поточний контроль (ПК)* – оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу з окремих складових (модулів) навчальної програми дисципліни під час аудиторних занять, консультацій та результатів самостійної роботи й оцінюється сумою набраних балів;

- *підсумковий (семестровий) контроль (ПСК).*

Форми поточного контролю:

- *поточна оцінка* – кількість балів, яку отримує студент у результаті контролю за виконанням усіх видів робіт (теоретичних, практичних занять, завдань до самостійної роботи, захисту практичних робіт, конспектів уроків тощо);

- *підсумкова поточна оцінка* – сумарна кількість балів, яку отримує студент за результатами здійснення поточного контролю.

Методи поточного контролю: фронтальне та індивідуальне усне опитування, письмове опитування, перевірка практичних робіт, перевірка планів-конспектів уроків, перевірка конспектів (тез), перевірка виконання самостійної роботи, захист рефератів, повідомлень, мультимедійних презентацій, проектів; контрольна робота; опитування, тестування, контрольні роботи, перевірка виконаних завдань з використанням навчальних платформ Zoom, Classtime, Google Classroom), а також месенджеру Viber тощо.

Підсумковий (семестровий) контроль з курсу проводиться у 7 семестрі у формі екзамену.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з методики навчання географії

Оцінювання якості знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточне оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється на практичних заняттях, консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять чи при бажанні підвищити попередньо отриману оцінку) та під час контролю за самостійною роботою студентів.

Види робіт студентів, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;

- усна доповідь;
- виконання практичної роботи;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка конспектів-уроків;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань тощо.

У 7 семестрі на кожне практичне заняття з теми виділяється 5 балів, в тому числі:

- 2 бали за усну чи письмову відповіді на теоретичні питання;
- 2 бали за практичні завдання;
- 1 бал – за самостійну роботу з теми.

Критерії оцінювання студентських теоретичних усних відповідей чи повідомлень на практичних заняттях з курсу «Методика навчання географії»

При оцінюванні усних відповідей та повідомлень студентів враховується:

- рівень осмислення навчального матеріалу;
- рівень сформованості аналітичних вмінь і концептуальних підходів;
- повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
- використання додаткової літератури;
- порівняння, зв'язок з практикою, наявність висновків.

Максимальна кількість балів, які студенти можуть отримати за усну відповідь чи повідомлення – **2 бали**.

2 бали ставиться у випадку, коли студент продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату МНГ та теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань сучасної МНГ та аргументує її. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення. У відсутні відповіді мовні та стилістичні помилки.

1,5 бали ставиться у випадку, коли відповідь студента майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій педагогічній ситуації. Матеріал викладено правильною мовою, але присутні окремі стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з МНГ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат МНГ в цілому сформований, але студент оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

0,5 бали ставиться, коли відповідь дуже фрагментарна. Студент має дуже поверхові знання з питання. Пояснює суть окремих понять. Виклад матеріалу не структурований, порушена послідовність та логіка викладу. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

0,25 бали ставиться, коли відповідь дуже фрагментарна. Студент не має системних знань з МНГ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат МНГ майже не сформований. Виклад матеріалу не структурований. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання письмових відповідей студентів

При оцінювання письмових завдань враховуються:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність викладу
- уміння формулювати висновки;
- акуратність в оформленні письмової роботи тощо.

Максимальна кількість балів за письмову відповідь – **2 бали**.

2 бали ставиться у випадку, коли студент продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату МНГ та теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань сучасної МНГ та аргументує її. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення. У відсутні відповіді граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

1,5 бали ставиться у випадку, коли відповідь студента майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій педагогічній ситуації. Матеріал викладено правильною мовою, але присутні окремі граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з МНГ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат МНГ в цілому сформований, але студент оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

0,5 бали ставиться, коли відповідь дуже фрагментарна. Студент має дуже поверхові знання з питання. Пояснює суть окремих понять. Виклад матеріалу не структурований, порушена послідовність та логіка викладу. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

0,25 бали ставиться, коли відповідь дуже фрагментарна. Студент не має системних знань з МНГ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат МНГ майже не сформований. Виклад матеріалу не структурований. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання практичної роботи

При оцінювання практичних робіт враховуються:

- повнота виконання завдань;
- правильність та якість виконання завдань;
- наявність висновків;
- акуратність в оформленні тощо.

Максимальна кількість балів за лабораторну роботу – **2 бали**.

2 бали ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав завдання практичної роботи з теми. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу з теми практичного заняття. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував високий рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. До кожного завдання наявні висновки та узагальнення. Студент застосував творчий підхід до виконання завдань. У практичній роботі відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

1,5 бали ставиться, коли студент виконав завдання для практичної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь на питання викладача при захисті роботи майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував уміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Наявні висновки до кожного

завдання, але у деяких висновках недостатня доказова база. У практичній роботі присутні окремі стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли студент виконав 2/3 завдань або виконав завдання практичної роботи, але ½ з них виконана не досить якісно. Відповідь на теоретичні питання під час захисту практичної роботи неповна, фрагментарна. Студент продемонстрував недостатній рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати тощо. У роботі наявні фактичні та/або стилістичні помилки.

0,5 бали ставиться, коли студент якісно виконав ½ завдань практичної роботи. Демонструє вкрай поверхові знання з тем теоретичного блоку під час захисту роботи. Студент недостатньо оволодів вміннями аналізу, порівняння тощо. Відсутні висновки до окремих завдань або більшість висновків помилкові. У роботі наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Максимальна кількість балів за завдання для самостійної роботи – **10 балів**

10 балів ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав всі завдання для самостійної роботи за семестр. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми курсу МНГ, що виноситься на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Наявні посилання на декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу логічний, доказовий і послідовний. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці як у знайомих, так й в нових ситуаціях. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні, мовленнєві помилки.

8 балів ставиться, коли студент виконав всі завдання для самостійної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, методологічних підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні окремі стилістичні помилки.

6 балів ставиться, коли студент виконав 2/3 завдань або виконав завдання, але ½ з них виконана не досить якісно. Відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з основних тем, що виносяться на самостійну роботу. Студент оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію, посилається на одне джерело інформації тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій педагогічній ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

4 бали ставиться, коли студент якісно виконав ½ завдань. Демонструє досить поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

2 бали ставиться, коли студент виконав ½ завдань, але з них лише ½ виконана якісно і в повному обсязі. Демонструє вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Крім того студенти мають змогу отримати **0,5 б.** за доповнення, **3 бали** за презентацію або реферат з теми.

Критерії оцінювання рефератів

При оцінюванні реферату враховуються:

- ступінь розкриття теми;

- рівень науковості та доступності тексту реферату;
- вміння працювати з науковою літературою, систематизувати та структурувати матеріал;
- наявність авторської позиції, самостійність оцінок і суджень;
- використання при підготовці реферату декількох джерел інформації;
- дотримання вимог до оформлення реферату (наявність титульної сторінки, плану, вступу; правильність оформлення посилання на використані джерела; список використаних джерел; оцінка грамотності та культури викладу; дотримання вимог до обсягу реферату тощо);
- вільне володіння матеріалом реферату при захисті.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за реферат – **2 бали**.

2 бали ставиться, коли виконані всі вимоги до написання реферату: позначена проблема і обгрунтована її актуальність, зроблено короткий аналіз різних точок зору на дану проблему і логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення.

1,5 бали ставиться, коли основні вимоги до реферату виконані, але при цьому допущені незначні недоліки, не зовсім витриманий обсяг реферату, є недоліки в оформленні.

1 бал виставляється якщо є істотні відступи від вимог до реферування, тема висвітлена дуже поверхово або частково, відсутні висновки; не витриманий обсяг реферату; є серйозні недоліки в оформленні.

Критерії оцінювання презентації

При оцінюванні комп'ютерної презентації враховуються:

- наявність титульного слайда, на якому зазначено назву доповіді/презентації та відомості про авторів;
- логічна послідовність слайдів;
- дотриманні вимог до тексту слайдів (наявністю заголовків, які висвітлюють основну ідею цього слайда; не більше ніж 6-8 рядків тексту на слайді, по 6-8 слів у рядку; текст повинен складатися з простих речень та коротких слів; розмір символів тексту має бути достатнім для розпізнавання з найвіддаленішого кутка аудиторії, рекомендований розмір символів не менше ніж 24 пт.);
- дотримання вимог до графічних об'єктів на слайдах (кількість зображень повинна бути достатньою для ілюстрації змісту слайда або виступу, але не переобтяжувати сприйняття відомостей; варто вибирати такі зображення, на яких деталі добре розрізняються; на одному слайді мають бути зображення одного стилю (або фотографії, або мальовані зображення) тощо).
- дотримання вимог до оформлення презентації: слайди не повинні бути перенасичені текстом, а містити більше графічних, картографічних та ілюстративних матеріалів; усі слайди бажано оформлювати в одному стилі; у кольоровій гамі презентації рекомендується використовувати не більше ніж 2-3 кольори та 2-3 їх відтінки; для демонстрації презентації на великому екрані з використанням мультимедійного проектора колір тла слайдів має бути світлим; колір тексту має бути контрастним до кольору тла.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за презентацію – **2 бали**.

2 бали ставиться, коли виконані всі вимоги до змісту презентації, повною мірою розкрита тема, дотримана логіка викладу матеріалу, витриманий обсяг презентації, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення слайдів.

1,5 бали ставиться, коли основні вимоги до змісту презентації виконані, але при цьому допущені незначні недоліки, дещо порушена логіка викладу або не зовсім витриманий обсяг презентації, є недоліки в оформленні слайдів.

1 бал ставиться, коли основні вимоги до змісту презентації виконані, але при цьому допущені значні недоліки у викладі матеріалу; відсутня або порушена логіка викладу; не витриманий обсяг презентації або матеріалу у слайдах; є недоліки в оформленні слайдів.

0,5 бали виставляється якщо є істотні відступи від вимог до презентації, тема висвітлена дуже поверхово або частково; відсутня логіка викладу, відсутні висновки; не витриманий обсяг реферату; є серйозні недоліки в оформленні слайдів.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Тривалість виконання контрольних робіт (КР) не перевищує двох академічних годин.

До контрольних робіт допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного

контролю.

У процесі виконання контрольних завдань студент може користуватися лише тими допоміжними матеріалами, які визначені викладачем. Студентові забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами та користуватися матеріалами, крім дозволених. За умови порушення студентом установлених правил виконання контрольної роботи викладач позбавляє можливості продовжувати виконання завдань, не перевіряє роботу, робить на ній відповідний запис і оцінює нулем балів. Результати контрольної роботи студента, який не з'явився на нього, також оцінюються нулем балів незалежно від причини.

Результати перевірки КР доводяться до відома студентів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Перескладання КР допускається в терміни, визначені викладачем, під час поточних консультацій.

Студент, який не з'явився на КР (незалежно від причини), має право один раз повторно пройти контроль у визначені викладачем терміни під час поточних консультацій.

Максимальна кількість балів за контрольну роботу з кожного змістового модуля – **5 балів**. Контрольна робота включає 5 завдань. Максимальна кількість балів за кожне завдання контрольної роботи – **1 бал**.

1 бал ставиться у випадку, коли студент у відповіді на питання продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату МНГ та теоретичного матеріалу з тієї чи іншої теми; вільне оперування різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлене запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань сучасної МНГ та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні чи стилістичні помилки.

0,75 бали ставиться, коли відповідь на питання правильна і майже повна, судження студента з питання мають усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. У відповіді висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Матеріал викладено правильною мовою, без орфографічних та граматичних помилок, але присутні окремі стилістичні помилки.

0,5 бали ставиться, коли відповідь на запитання неповна, частково помилкова та фрагментарна. Студент не має системних знань з даного питання, не повною мірою володіє понятійно-термінологічним апаратом МНГ в цілому сформований. Студент висвітлює лише один підхід до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні окремі граматичні, фактичні чи стилістичні помилки.

0,25 бали ставиться, коли у відповіді на питання студент демонструє вкрай поверхові знання з теми. Відповідь неповна та частково помилкова. Студент оперує лише окремими фразами. Понятійно-термінологічний апарат МНГ несформований. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти, часто помилкові. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні, стилістичні або граматичні помилки.

**Розподіл балів, які отримують студенти
з дисципліни «Методика навчання географії»**

7 семестр

Поточне тестування та самостійна робота								Контрольна робота	Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	5	40	100
10	20	5	5	5	5	3	2			

T1, T2 ... T12 – теми курсу

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

20. Підсумковий контроль

Підсумковий (семестровий) контроль

З дисципліни «Методика навчання географії» у 7 семестрі для студентів передбачена така форма підсумкового контролю як екзамен.

Першим етапом підсумкового семестрового контролю є визначення підсумкової семестрової оцінки до екзамену (максимум 60 балів) як суми підсумкових поточних оцінок, отриманих за результатами засвоєння всіх тем та оцінок за контрольні роботи.

Семестровий контроль у формі *екзамену* проводиться усно. На екзамен виносяться ключові питання сучасної МНГ та практичні завдання методичного спрямування. Білети містять 3 теоретичні та 1 практичне завдання. Максимальна сума балів, що виділяється на екзамен – 40 балів.

Підсумкова семестрова оцінка з дисципліни (сума балів) розраховується як сума підсумкової семестрової оцінки до екзамену та екзаменаційної оцінки та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ при складанні екзамену з дисципліни «Методика навчання географії»

40 балів ставиться у випадку, коли студент повністю засвоїв зміст курсу, вільно володіє навчальним матеріалом і вміє усвідомлено застосовувати його на практиці як в знайомих так і в нових ситуаціях. Має системні, повні, міцні знання з дисципліни. Вільно орієнтується в нормативно-правових документах, які регламентують навчально-виховний процес з географії. Глибоко усвідомлює особливості організації, завдання і проблеми сучасної методики викладання географії. Знає історію розвитку МНГ та шкільної географії, характеризує проблеми, новітні досягнення та перспективи розвитку шкільних курсів географії та методики їх викладання. Розкриває методичні ідеї провідних вчених-методистів та вчителів. Орієнтується в особливостях географічної освіти в Україні та за кордоном. Володіє ґрунтовними знаннями з теоретичних основ методики навчання географії. Детально характеризує дидактичні принципи, методи і прийоми навчання географії, вільно їх порівнює, аналізує позитивні і негативні риси, робить висновки, володіє вмінням обґрунтованого вибору методів і прийомів навчання в конкретній педагогічній ситуації. Має ґрунтовні знання про технології навчання географії та володіє методикою їх застосування в процесі викладання. Вміє ефективно використовувати основні засоби навчання в процесі викладання шкільних географічних курсів, розробляти плани і конспекти уроків, а також володіє методикою організації самостійної та науково-дослідної роботи учнів. Володіє вмінням самостійно організувати процес навчання географії у відповідності до вікових психологічних особливостей учнів та оформлювати відповідну документацію. Відмінно орієнтується в структурі та змісті шкільних курсів

географії. Розуміє методичні особливості викладання різних курсів географії в школі. Володіє умінням самостійно організувати процес навчання географії в старшій школі та оформлювати відповідну документацію. Має сформовані міцні практичні навички розробляти тематичні плани і конспекти уроків, а також володіє методикою організації самостійної та науково-дослідної роботи учнів. Володіє уміннями користуватися різними джерелами інформації. Усі передбачені програмою завдання виконані з максимальною якістю.

35 балів ставиться у випадку, коли студент повністю засвоїв теоретичний зміст курсу, добре відтворює основний зміст навчального матеріалу. Застосовує знання у стандартних ситуаціях. Знайомий зі змістом нормативно-правових документів, які регламентують навчальний процес з географії, з основними завданнями, проблемами і перспективами сучасної методики викладання географії. Знає історію розвитку МНГ та шкільної географії. Розкриває методичні ідеї провідних вчених-методистів, вчителів та особливості географічної освіти в Україні та за кордоном. Володіє умінням організувати навчально-виховний процес з географії у відповідності до особливостей курсу та вікових особливостей учнів та оформлювати відповідну документацію, але не достатньо самостійний при цьому. Добре володіє навчальним матеріалом з теоретичних основ методики навчання географії, добре орієнтується в дидактичних принципах, методах і прийомах навчання, розуміє їх зміст, позитивні і негативні риси. Володіє методикою застосування основних засобів навчання географії. Знайомий з традиційними та інноваційними технологіями навчання, вміє впроваджувати їх в навчальний процес, але припускається незначних помилок. Добре орієнтується в структурі та змісті шкільних курсів географії, знає методичні особливості викладання різних курсів, але відчуває незначні утруднення при використанні знань на практиці. Студент вміє аналізувати, систематизувати інформацію, узагальнювати, робити висновки, висловлювати власну думку та аргументувати її. Студент вміє дати ґрунтовну відповідь на поставлене запитання, володіє понятійним апаратом МНГ, але припускається незначних неточностей або не грубих фактичних помилок. Всі передбачені програмою навички сформовані. Вміє самостійно розробляти плани-конспекти уроків та знайомий з методикою їх проведення та методикою організації самостійної роботи учнів, але є незначні недоліки в оформленні документації. Усі передбачені програмою завдання виконані, якість більшості з них близька до максимальної.

30 балів ставиться у випадку, коли студент майже повністю засвоїв навчальний матеріал курсу, добре ним володіє, вміє застосовувати на практиці в знайомих ситуаціях. Знайомий зі змістом нормативно-правових документів, які регламентують навчальний процес з географії, з основними завданнями, проблемами і перспективами сучасної методики викладання географії. Знає історію розвитку МНГ та шкільної географії. Розкриває методичні ідеї провідних вчених-методистів, вчителів та особливості географічної освіти в Україні та за кордоном. Добре володіє навчальним матеріалом з теоретичних основ методики навчання географії, добре орієнтується в дидактичних принципах, методах і прийомах навчання, розуміє їх зміст, позитивні і негативні риси. Володіє методикою застосування основних засобів навчання географії. Знайомий з традиційними та інноваційними технологіями навчання, вміє впроваджувати їх в навчальний процес, але припускається незначних помилок. Добре орієнтується в структурі та змісті шкільних курсів географії, знає методичні особливості викладання різних курсів, але відчуває незначні утруднення при використанні знань на практиці. Студент намагається аналізувати, систематизувати інформацію, узагальнювати, робити висновки, висловлювати власну думку та аргументувати її, але недостатньо самостійний при цьому або припускається незначних помилок. Студент вміє дати логічну, аргументовану відповідь на поставлене запитання, володіє понятійним апаратом МНГ, але припускається неточностей або не грубих фактичних помилок. Вільно усуває помилки та відповідає на зауваження. Всі передбачені програмою навички сформовані, але недостатньо. Вміє самостійно розробляти плани-конспекти уроків та знайомий з методикою їх проведення та методикою організації самостійної роботи учнів, але є незначні недоліки та помилки в оформленні документації. Виконав всі передбачені програмою завдання, якість жодного з них не оцінена мінімальним балом. Деякі завдання виконані з помилками.

25 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний частково. Студент в цілому правильно відтворює навчальний матеріал. Називає основні нормативно-правові документи, які регламентують навчальний процес з географії. Орієнтується в основних дидактичних принципах, методах і прийомах навчання географії. Називає основні засоби навчання географії та прийоми роботи з ними, але не розкриває методику їх застосування. Знайомий з основними формами організації навчання географії, але досить поверхнево володіє методикою їх проведення. Розуміє зміст традиційних та інноваційних технологій навчання, але має складнощі з впровадженням їх в процес викладання. Має уявлення про структуру і зміст шкільних курсів географії. В загальних рисах розкриває методичні особливості викладання географії в різних класах. Відповідь логічно побудована, але неповна, супроводжується окремими прикладами. Студент намагається аналізувати, систематизувати інформацію, висловлювати власну позицію, але недостатньо її аргументує. Необхідні практичні методичні навички в основному сформовані. Має утруднення при складанні календарно-тематичних планів та планів-конспектів уроків, при плануванні уроків різних типів. Більшість робіт, передбачених програмою виконано, але деякі з них мають недоліки, фактичні або змістовні помилки.

20 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу досить поверхово, посередньо або частково. Студент виявляє поверхові знання теоретичних основ МНГ, демонструє розуміння окремих положень загальної МНГ. Називає основні нормативно-правові документи, які регламентують навчальний процес з географії. Орієнтується в основних дидактичних принципах, методах і прийомах навчання географії. Називає основні

засоби навчання географії та прийоми роботи з ними, але не розкриває методику їх застосування. Знайомий з основними формами організації навчання географії, але досить поверхнево володіє методикою їх проведення. Розуміє зміст традиційних та інноваційних технологій навчання, але має складнощі з впровадженням їх в процес викладання. Має уявлення про структуру і зміст шкільних курсів географії. В загальних рисах розкриває методичні особливості викладання географії в різних класах. Деякі практичні методичні навички несформовані. Має серйозні утруднення при складанні календарно-тематичних планів та планів-конспектів уроків, при плануванні уроків різних типів. Відповідь недостатньо осмислена. Студент уміє застосовувати знання для виконання завдань за зразком, зазнає труднощів у використанні теоретичного матеріалу на практиці при вирішенні нестандартних завдань. Більшість завдань передбачених програмою виконано, але якість виконання окремих з них оцінена мінімальним балом.

15 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний лише фрагментарно. Студент має загальні уявлення про завдання, структуру і зміст окремих курсів географії в школі, але не знає методичні особливості їх викладання. Не володіє теоретичними основами загальної методики викладання географії, не може розкрити сутність основних принципів, методів і прийомів навчання географії або розкриває суть окремих принципів чи методів, але не розуміє особливостей їх застосування в різних класах. Не володіє методикою проведення різних форм організації навчання географії. Не знає особливості структури уроків різних типів. Поверхово орієнтується в засобах навчання, але не володіє методикою їх застосування на уроках географії в різних класах. Має уявлення про технології навчання географії, але не розкриває їх сутності та методики застосування в процесі викладання окремих курсів географії. Необхідні методичні навички не сформовані. Студент не вміє складати календарно-тематичні плани та плани-конспекти уроків з різних курсів географії, або припускається серйозних помилок при цьому. Більшість передбачених програмою навчальних завдань не виконано або їх якість близька до мінімальної. Відповідь фрагментарна, нелогічна, а з деяких питань – відсутня. Але за додаткової самостійної роботи над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання завдань та глибше оволодіння навчальним матеріалом.

10 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний дуже фрагментарно. Студент має загальні уявлення про завдання, структуру і зміст окремих курсів географії в школі, але не знає методичні особливості їх викладання. Не володіє теоретичними основами загальної методики викладання географії, не може розкрити сутність основних принципів, методів і прийомів навчання географії або розкриває суть окремих принципів чи методів, але не розуміє особливостей їх застосування в різних класах. Не володіє методикою проведення різних форм організації навчання географії. Не знає особливості структури уроків різних типів. Поверхово орієнтується в засобах навчання, але не володіє методикою їх застосування на уроках географії в різних класах. Має уявлення про технології навчання географії, але не розкриває їх сутності та методики застосування в процесі викладання окремих курсів географії. Але має деякі методичні навички. Практичні завдання виконані але багато грубих помилок.

5 балів ставиться у випадку, коли студент дав поверхову відповідь на одне з питань екзаменаційного білету або неповністю виконав практичне завдання.

Екзаменаційні питання з МНГ

1. Об'єкт і предмет дослідження МНГ. Структура і завдання МНГ.
2. *Зв'язок методики викладання географії з іншими науками.*
3. Методи науково-педагогічних досліджень в сучасній методиці викладання географії.
4. Мета навчання географії в загальноосвітній школі. Мета і завдання окремих шкільних курсів географії.
5. Становлення і розвиток шкільної географії та методики викладання географії у школах Західної Європи та в Україні з XVII до поч. XX століття.
6. Розвиток шкільних курсів географії та методики викладання географії з 1917 по 1945 роки.
7. Розвиток шкільних курсів географії та методики викладання географії з 1945 до 1991 рр.
8. Сучасний етап розвитку методики викладання географії в Україні.
9. Географічна освіта за кордоном. Особливості вивчення географії в різних країнах світу.
10. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. Освітня галузь «Природознавство».
11. Проблеми концепції та змісту географічної освіти в Україні. Державний стандарт та концепція географічної освіти. Структура шкільної географії. Основні напрямки вдосконалення структури шкільних курсів географії в умовах реформування школи.
12. Компоненти процесу навчання географії.
13. Навчальна програма. Способи побудови навчальних програм. Особливості побудови діючої навчальної програми з географії для загальноосвітніх шкіл. Вимоги до навчальної програми.
14. Принципи навчання географії. Класифікації принципів навчання географії.
15. Суть та шляхи реалізації основних принципів навчання географії.
16. Поняття «методи навчання». Класифікації методів навчання географії.
17. Характеристика методів навчання за характером навчально-пізнавальної діяльності учнів.
18. Характеристика методів навчання за джерелом знань.
19. Структура географічних знань. Емпіричні географічні знання. Методика формування географічних уявлень. Формування знання географічних фактів.

20. Поняття як складова теоретичних географічних знань. Загальні та одиничні географічні поняття. Методика формування загальних понять. Шляхи та прийоми формування загальних понять. Етапи засвоєння загальних понять.
21. Поняття як складова теоретичних географічних знань. Одиничні географічні поняття. Методика формування одиничних географічних понять.
22. Методика формування світоглядних ідей в процесі вивчення шкільних курсів географії.
23. Методика вивчення причинно-наслідкових зв'язків та географічних закономірностей в процесі вивчення шкільних курсів географії.
24. Поняття «уміння» і «навички». Система умінь, які формуються на уроках географії. Методика формування географічних умінь і навичок.
25. *Засоби навчання географії, їх функції та класифікація.*
26. Сучасний підручник з географії. Основні вимоги до побудови сучасного підручника з географії. Характеристика прийомів роботи з підручником географії в різних класах.
27. Можливості використання глобуса як засобу навчання. Прийоми роботи з глобусом.
28. Географічна карта як засіб навчання географії. Вимоги до шкільних настінних карт. Прийоми роботи з картою. Читання карти. Етапи формування умінь читати карту.
29. Статистичні матеріали на уроках географії. Графіки та діаграми. Прийоми роботи зі статистичними матеріалами.
30. Таблиці на уроках географії. Види таблиць. Прийоми роботи з таблицями.
31. Схеми на уроках географії. Види схем. Методика формування умінь працювати зі схемами. Методика використання логічних опорних схем (ЛОС) на уроках географії.
32. Кабінет географії в школі. Функціональні зони кабінету географії.
33. Форми організації навчання. Класифікація форм організації навчання географії.
34. Урок як основна форма організації навчання географії. Вимоги до сучасного уроку географії. Відмінності сучасного уроку географії від традиційного уроку.
35. Структурні компоненти (етапи) уроку. Структура комбінованого уроку.
36. Класифікація уроків географії. Характеристика основних типів уроків.
37. Методика організації і проведення нестандартних уроків географії (урок-семінар, урок-лекція, урок-конференція, урок-залік тощо).
38. Планування навчальної роботи з географії та його види. Методика підготовки вчителя до уроку.
39. Особистісно-орієнтований та компетентісний підходи в процесі навчання географії.
40. Сучасні технології навчання географії. Структура технології навчання. Класифікації технологій навчання географії.
41. Технологія групової навчально-пізнавальної діяльності на уроках географії. Способи формування груп. Переваги та недоліки групової роботи.
42. Проблемне навчання на уроках географії. Проблемна ситуація та способи її створення. Форми вираження навчальної проблеми. Методи проблемного навчання. Рівні проблемного навчання. Етапи вирішення навчальної проблеми.
43. Технологія диференційованого навчання на уроках географії. Види диференціації навчання.
44. Технологія пояснювально-ілюстративного навчання географії: суть, переваги та недоліки.
45. Інтерактивні технології навчання географії.
46. Нові інформаційно-комп'ютерні технології навчання на уроках географії. Можливості комп'ютера як засобу навчання. Електронні програми, підручники, атласи на уроках географії.
47. Проектна технологія навчання на уроках географії. Види проектів. Методика організації роботи учнів над навчальним проектом. Схема оформлення проекту.
48. Технологія модульного навчання географії.
49. Технологія розвитку критичного мислення на уроках географії.
50. Система професійної самоосвіти і самовдосконалення вчителя географії. Напрями і форми самоосвіти вчителя географії. Методичні об'єднання. Атестація.
51. Профільне навчання географії в школі: мета, завдання, сучасний стан та перспективи. Напрями та форми профілізації. Особливості вивчення географії в класах різного профілю. Варіативність програм з географії для старших класів.
52. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсу "Рідний край".
53. Мета і завдання, структура і зміст курсу «Природознавство».
54. Система географічних знань, що формується при вивченні природознавства у 5-6 класах. Особливості методики формування знань, умінь і навичок учнів під час вивчення курсу "Природознавство".
55. Структура і зміст, мета і завдання курсу "Загальна географія".
56. Особливості вивчення курсу "Загальна географія". Методика формування загальних географічних понять.
57. Методика вивчення розділу "Земля на плані та карті" в курсі географії 6 класу.
58. Мета і завдання вивчення курсу "Географія материків і океанів". Структура і зміст, внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки курсу.
59. Методи і прийоми вивчення причинно-наслідкових зв'язків в курсі "Географія материків і океанів".
60. Методика вивчення материків в курсі "Географія материків і океанів". Типовий план вивчення материка.

61. Методичні особливості вивчення фізико-географічної характеристики Африки в 7 класі.
62. Методичні особливості вивчення фізико-географічної характеристики Північної Америки в 7 класі.
63. Система практичних робіт, передбачених програмою в курсі географії VII класу. Методика організації і проведення практичних робіт з географії.
64. Методика викладання курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас).
65. Методика вивчення курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас).

Практичні завдання

7. Розробити модель уроку засвоєння нових знань до однієї з тем шкільного курсу географії в 6 класі з використанням елементів технології групової навчально-пізнавальної діяльності учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
8. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 6 класі з використанням елементів проблемного навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
9. Розробити модель комбінованого до однієї з тем шкільного курсу географії в 6 класі з використанням нових інформаційно-комп'ютерних технологій навчання географії. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
10. Розробити модель уроку застосування знань, умінь і навичок з теми «Практична робота № 5. Визначення географічних координат та відстаней за географічною картою» для учнів 6 класу. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
11. Розробити модель уроку узагальнення та систематизації знань з теми «Атмосфера» для учнів 6 класу з використанням елементів дидактичних ігор. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
12. Розробити модель уроку перевірки, оцінювання та корекції знань, умінь і навичок з теми «Літосфера» для учнів 6 класу. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
13. Розробити модель екскурсії для учнів 6 класу (практична робота № 13), яка передбачає ознайомлення учнів з компонентами природи своєї місцевості, виявлення зв'язків між ними на прикладі природних комплексів (заплави, схилу берега, яру, озера тощо). Обґрунтувати мету, екскурсії, її структуру, етапи та очікувані результати.
14. Розробити модель позакласного заходу з географії для учнів 6 класу. Обґрунтувати мету, завдання, структуру та етапи заходу, застосування засобів навчання та очікувані результати.
15. Розробити модель уроку засвоєння нових знань до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі з використанням роботи учнів з типовими планами характеристики об'єктів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
16. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі з використанням елементів технології розвитку критичного мислення учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
17. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі з використанням елементів проблемного навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
18. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі з використанням елементів технології групової навчально-пізнавальної діяльності учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
19. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі із застосуванням інтерактивних технологій навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
20. Розробити модель уроку узагальнення та систематизації знань до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі з використанням елементів дидактичних ігор. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
21. Розробити модель уроку перевірки, оцінювання та корекції знань, умінь і навичок з теми «Південна Америка» для учнів 7 класу з використанням диференційованих завдань. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
22. Розробити модель позакласного заходу з географії для учнів 7 класу. Обґрунтувати мету, завдання, структуру та етапи заходу, застосування засобів навчання та очікувані результати.
23. Розробити модель уроку засвоєння нових до однієї з тем шкільного курсу географії в 8 класі з використанням різних прийомів роботи з картою. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
24. Розробити модель комбінованого до однієї з тем шкільного курсу географії в 8 класі з використанням нових інформаційно-комп'ютерних технологій навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
25. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 8 класі з використанням інтерактивних технологій навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.

26. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 8 класі з використанням елементів проблемного навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
27. Розробити модель уроку застосування знань, умінь і навичок з теми «Практична робота № 3. Встановлення взаємозв'язків між тектонічними структурами, формами рельєфу та корисними копалинами на території України» для учнів 8 класу. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
28. Розробити модель уроку узагальнення та систематизації знань до одного з розділів шкільного курсу географії в 8 класі з використанням елементів технології розвитку критичного мислення учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
29. Розробити модель уроку перевірки, оцінювання та корекції знань, умінь і навичок до одного з розділів шкільного курсу географії в 8 класі із застосуванням тестових завдань. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
30. Розробити модель уроку засвоєння нових знань до однієї з тем шкільного курсу географії в 9 класі із застосуванням різних прийомів роботи зі статистичними матеріалами. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
31. Розробити модель уроку засвоєння нових знань з тем шкільного курсу географії в 9 класі із застосуванням різних прийомів роботи з підручником. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
32. Розробити модель комбінованого уроку з тем шкільного курсу географії в 9 класі з використанням проектної діяльності учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
33. Розробити модель комбінованого уроку з тем шкільного курсу географії в 9 класі із застосуванням елементів технології розвитку критичного мислення учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
34. Розробити модель позакласного заходу з географії для учнів 9 класу. Обґрунтувати мету, завдання, структуру та етапи заходу, застосування засобів навчання та очікувані результати.
35. Розробити модель уроку-конференції з теми «Глобальні проблеми людства» для учнів 10 класу із застосуванням елементів рольової гри. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
36. Розробити модель комбінованого уроку з тем шкільного курсу географії в 10 класі із застосуванням нових інформаційно-комп'ютерних технологій навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.